

2^η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

των Λεκανών Απορροής Ποταμών
των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας (ΕΛ)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Εφαρμογή του Άρθρου 4.7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων
Γενική Διεύθυνση Υδάτων

2^η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΕΚΑΝΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΠΡΟΤΑΜΩΝ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

Εφαρμογή του Άρθρου 4.7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ - 2024

Το αρχικό κείμενο κατευθύνσεων προετοιμάστηκε στο πλαίσιο του έργου «Κατάρτιση 1^{ης} Αναθεώρησης Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, κατ' εφαρμογή του Ν. 3199/2003, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και του ΠΔ 51/2007».

Το παρόν αφορά στην επικαιροποίηση του αρχικού κειμένου, η οποία αποτελεί αντικείμενο του έργου «2^η Αναθεώρηση Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1	Γενικά Στοιχεία – Διαφοροποιήσεις σε σχέση την προηγούμενη έκδοση	1
1.2	Πεδίο Εφαρμογής.....	2
1.3	Συσχέτιση με άλλες κατευθυντήριες οδηγίες – μεθοδολογίες της Γενικής Διεύθυνσης Υδάτων σχετικά με την Εφαρμογή της Οδηγίας.....	4
1.4	Περιεχόμενο του παρόντος.....	5
2	ΜΕΡΟΣ Α: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4.7	7
2.1	Που αναφέρεται το Άρθρο 4.7;	7
2.2	Σε ποιες τροποποιήσεις, μεταβολές και δραστηριότητες εφαρμόζεται;	7
2.3	Τι σημαίνει υποβάθμιση της κατάστασης ή του δυναμικού;	9
2.4	Εφαρμόζεται το Άρθρο 4.7 σε περιπτώσεις προσωρινών τροποποιήσεων ή μεταβολών;.....	10
2.5	Εφαρμόζεται το Άρθρο 4.7 σε μικρά έργα;	10
2.6	Εφαρμόζεται το Άρθρο 4.7 σε Σχέδια ή Προγράμματα της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ;	11
2.7	Πως αξιολογούνται οι επιδράσεις των νέων τροποποιήσεων ή των μεταβολών στην κατάσταση των υδατικών συστημάτων;.....	11
2.8	Τι σημαίνει νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης;	12
2.9	Μπορεί το Άρθρο 4.7 να εφαρμοστεί σε όλα τα ΥΣ που επηρεάζονται από νέες τροποποιήσεις;.....	12
2.10	Μπορεί το Άρθρο 4.7 να εφαρμοστεί σε περιοχές που εντάσσονται στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών;.....	12
2.11	Ποια είναι όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος;	13
2.12	Ποιοι λόγοι θεωρείται ότι επιβάλλονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον;.....	13
2.13	Πως συγκρίνονται τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ με τα οφέλη που προέρχονται από τις νέες τροποποιήσεις και μεταβολές που εξετάζονται στο πλαίσιο του Άρθρου 4.7;	15
2.14	Πως εξασφαλίζεται ότι τα οφέλη που προέρχονται από τις νέες τροποποιήσεις δεν μπορούν να επιτευχθούν με άλλα τεχνικώς εφικτά μέσα ή χωρίς δυσανάλογο κόστος που αποτελούν σημαντικά καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή;	16
2.15	Πότε γίνεται η εξέταση υπαγωγής στο Άρθρο 4.7;.....	17
2.16	Πως συνδέεται το Άρθρο 4.7 με τα Τεχνητά και τα Ιδιαιτέρως Τροποποιημένα ΥΣ;	17
3	ΜΕΡΟΣ Β: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4.7	19
3.1	Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 1	25
3.1.1	ΒΗΜΑ 1 Επιλογή έργων	25
3.1.2	ΒΗΜΑ 2: Αξιολόγηση των έργων	28
3.1.3	Τεκμηρίωση	36
3.2	Διάγραμμα Ροής -Ερώτηση 2	36
3.2.1	Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	36
3.2.2	Τεκμηρίωση	37
3.3	Διάγραμμα Ροής- Ερώτηση 3	38
3.3.1	Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	38

3.3.2 Τεκμηρίωση	40
3.4 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 4	40
3.4.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	40
3.4.2 Τεκμηρίωση	43
3.5 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 5	44
3.5.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	44
3.5.2 Τεκμηρίωση	44
3.6 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 6	45
3.6.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	45
3.6.2 Τεκμηρίωση	45
3.7 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 7	45
3.7.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης	45
3.7.2 Τεκμηρίωση	46
3.8 Αποτέλεσμα ανάλυσης	46

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4.7 ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΔΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ II

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΥ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΑ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Συντομογραφίες

ΒΠΣ	Βιολογικό Ποιοτικό Στοιχείο
ΓΔΥ	Γενική Διεύθυνση Υδάτων
ΕΓΥ	Ειδική Γραμματεία Υδάτων (νυν Γενική Διεύθυνση Υδάτων)
ΕΥΣ	Επιφανειακό Υδατικό Σύστημα / Επιφανειακά Υδατικά Συστήματα
ΚΚ	Κατευθυντήριο Κείμενο
ΟΠΥ	Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα
ΚΟΔ	Καλό Οικολογικό Δυναμικό
ΠΣ	Ποιοτικό Στοιχείο
ΥΣ	Υδατικό/Υδατικά Σύστημα/Συστήματα
ΥΥΣ	Υπόγειο Υδατικό Σύστημα / Υπόγεια Υδατικά Συστήματα
GD	Guidance Document / Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΕ

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά Στοιχεία – Διαφοροποιήσεις σε σχέση την προηγούμενη έκδοση

Το παρόν Κατευθυντήριο Κείμενο (ΚΚ) περιλαμβάνει τις βασικές κατευθύνσεις για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ κατά τη διαδικασία προγραμματισμού νέων έργων ή δραστηριοτήτων, που δύνανται να δημιουργήσουν υδρομορφολογικές αλλοιώσεις σε Υδατικά Συστήματα (εφεξής αναφερόμενα ως ΥΣ). Αποτελεί επικαιροποίηση του Κατευθυντηρίου Κειμένου για την Εφαρμογή του Άρθρου 4.7, που είχε εκδοθεί από την ΕΓΥ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας το 2016.

Το Άρθρο 4.7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ καθορίζει τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες η αδυναμία επίτευξης της Καλής κατάστασης ή πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός ΥΣ, δεν συνιστά παράβαση της Οδηγίας, εφόσον οφείλεται σε νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών ή σε αδυναμία πρόληψης της υποβάθμισης από την Υψηλή στην Καλή κατάσταση ενός ΥΣ ως αποτέλεσμα νέων έργων / ανθρώπινων δραστηριοτήτων/τροποποιήσεων βιώσιμης ανάπτυξης.

Η προετοιμασία του παρόντος έγινε με βάση:

- Το Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΕ, GD 20 «*Environmental Objectives and Exemptions*», που εκδόθηκε το 2009 από την ΕΕ στο πλαίσιο της Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας (Εφεξής αναφερόμενο ως GD 20)
- Το Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΕ, GD 36 «*Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7) - New modifications to the physical characteristics of surface water bodies, alterations to the level of groundwater, or new sustainable human development activities*», που εκδόθηκε το 2017 από την ΕΕ στο πλαίσιο της Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας (Εφεξής αναφερόμενο ως GD 36)¹.
- Στοιχεία από τα διάφορα workshops που έχουν οργανωθεί στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας και είναι διαθέσιμα στη βιβλιοθήκη της ΕΕ για την εφαρμογή της ΟΠΥ (CIRCABC²).
- Πληροφορίες από την εμπειρία άλλων χωρών για την εφαρμογή των Άρθρου 4.7.
- Την εμπειρία εφαρμογής του Άρθρου 4.7 κατά την εφαρμογή της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας.
- Τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά την Αξιολόγηση της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας.
- Τις διευκρινίσεις για την εφαρμογή του 4.7 που έχουν εκδοθεί από την Δ/νση Προστασίας & Διαχείρισης Υδάτινου Περιβάλλοντος της Γενικής Διεύθυνσης Υδάτων του ΥΠΕΝ μετά την έγκριση της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας έως σήμερα.
- Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο παραγωγής έργων υποδομής όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα.

Οι κύριες διαφοροποιήσεις του παρόντος σε σχέση με την προηγούμενη έκδοσή του αφορούν στα ακόλουθα:

¹ Για ενημερωτικούς σκοπούς το κείμενο έχει μεταφραστεί από την ΕΕ στα ελληνικά «Έγγραφο καθοδήγησης αριθ. 36 Εξαιρέσεις στους περιβαλλοντικούς στόχους σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 7 Νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων, μεταβολές της στάθμης συστημάτων υπογείων υδάτων ή νέες ανθρώπινες δραστηριότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη», όπου αναφέρεται ότι σε περίπτωση αποκλίσεων της μετάφρασης, το πρωτότυπο κείμενο στην αγγλική γλώσσα θα υπερισχύει.

² <https://circabc.europa.eu/ui/group/9ab5926d-bed4-4322-9aa7-9964bbe8312d/library/7767c856-6c8d-4948-9596-fc807e6397b2>

- Στην κωδικοποίηση της διαδικασίας εξέτασης σε δύο διακριτά στάδια με βάση το νέο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΕ (GD 36) σχετικά με την εφαρμογή του Άρθρου 4.7
- Στην εξειδίκευση του πεδίου εφαρμογής του παρόντος και στη συγκεκριμενοποίηση των έργων που εντάσσονται στη διαδικασία εξέτασης δυνάμει του Άρθρου 4.7
- Στον εξορθολογισμό της διοικητικής διαδικασίας ελέγχου των έργων λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον θεσμικό πλαίσιο αδειοδότησης νέων έργων.
- Στην ενσωμάτωση κατά τη διαδικασία ελέγχου νεότερων στοιχείων σχετικά με τα κριτήρια αξιολόγησης των υδρομορφολογικών αλλοιώσεων και τα προτεινόμενα μέτρα μετριασμού που προέκυψαν τόσο κατά την εφαρμογή της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης όσο και από τη διαδικασία κατάρτισης της 2^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης.
- Την ενσωμάτωση των επιμέρους οδηγιών/εγκυκλίων εφαρμογής της διαδικασίας του άρθρου 4.7 οι οποίες έχουν εκδοθεί με αφορμή ερωτήματα που είχαν προκύψει από τις Δ/νσεις Υδάτων κατά την εφαρμογή του Άρθρου 4.7 έως σήμερα.

1.2 Πεδίο Εφαρμογής

Οι κατευθύνσεις του παρόντος εφαρμόζονται:

- Σε προγραμματιζόμενα έργα, που είναι πιθανό να οδηγήσουν σε τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών Επιφανειακών Υδατικών Συστημάτων ή σε μεταβολές στη στάθμη Υπογείων Υδατικών Συστημάτων, που έχουν ως αποτέλεσμα την αδυναμία επίτευξης της καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, της καλής οικολογικής κατάστασης ή, κατά περίπτωση, του καλού οικολογικού δυναμικού ή της πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός Επιφανειακού ή Υπογείου ΥΣ
- Σε προγραμματιζόμενες νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης που έχουν ως αποτέλεσμα την *αδυναμία πρόληψης της υποβάθμισης* από την Υψηλή στην Καλή κατάσταση ενός Επιφανειακού ΥΣ.

και εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) **λαμβάνονται όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα** για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος·
- β) η **αιτιολογία** των τροποποιήσεων ή των μεταβολών εκτίθεται ειδικά στο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού που επιβάλλει το άρθρο 13, οι δε στόχοι αναθεωρούνται ανά εξαετία·
- γ) οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές αυτές υπαγορεύονται επιτακτικά από το **δημόσιο συμφέρον** ή/και **τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία** από την επίτευξη των στόχων που εξαγγέλλονται στην παράγραφο 1 υπερκαλύπτονται από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών για την υγεία των ανθρώπων, για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για τη βιώσιμη ανάπτυξη και
- δ) οι ευεργετικοί στόχοι τους οποίους εξυπηρετούν αυτές οι τροποποιήσεις ή μεταβολές των υδατικών συστημάτων δεν μπορούν για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα που συνιστούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή

Σημειώνεται ότι

- το Άρθρο 4.7 δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση όταν η απόρριψη ρύπων από σημειακές ή διάχυτες πηγές οδηγεί το ΥΣ σε κατάσταση κατώτερη της καλής.
- το Άρθρο 4.7 δεν εφαρμόζεται όταν το προγραμματιζόμενο έργο ή δραστηριότητα δεν οδηγεί σε υποβάθμιση της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπογείων υδάτων. [GD 20, pp 9 και GD 36, pp 28].

Έργα και δραστηριότητες, που ενδέχεται προκαλέσουν πιέσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των Υδατικών Συστημάτων και τα οποία προτείνεται να αξιολογούνται με βάση τις κατευθύνσεις του παρόντος κατευθυντηρίου κειμένου παρατίθενται στο Παράρτημα II του παρόντος.

Σε ό,τι αφορά το πεδίο εφαρμογής του παρόντος εγχειριδίου κατευθυντήριων οδηγιών για την εφαρμογή της διαδικασίας υπαγωγής ή μη στο Άρθρο 4.7 της Οδηγίας Πλαίσιο για τα ύδατα σημειώνεται ότι υιοθετείται η εκ των προτέρων επιλογή (screening), που εφαρμόζεται από το θεσμικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης (νόμος 4014/2011, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει και οι σχετικές εξουσιοδοτικές του διατάξεις).

Συγκεκριμένα, η διαδικασία εξέτασης υπαγωγής ή μη επιφανειακών υδατικών συστημάτων στο Άρθρο 4.7 της Οδηγίας Πλαίσιο για τα ύδατα εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Όταν σχεδιάζεται η υλοποίηση έργου του Παραρτήματος II του παρόντος, κατηγορίας Α1 του νόμου 4014/2011, όπως ισχύει, που δύναται να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, αφ'εαυτού ή αθροιστικά με υφιστάμενες υδρομορφολογικές παρεμβάσεις, τα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά ποτάμιου, λιμναίου, μεταβατικού ή παράκτιου υδατικού συστήματος και αυτή η υδρομορφολογική μεταβολή είναι δυνατό να οδηγήσει σε υποβάθμιση της οικολογικής του κατάστασης ή του οικολογικού του δυναμικού.
- Όταν σχεδιάζεται η υλοποίηση έργου του Παραρτήματος II του παρόντος, κατηγορίας Α2 του Νόμου 4014/2011, όπως ισχύει, που δύναται να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, αφ'εαυτού ή αθροιστικά με υφιστάμενες υδρομορφολογικές παρεμβάσεις, τα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά ποτάμιου, λιμναίου, μεταβατικού ή παράκτιου υδατικού συστήματος και αυτή η υδρομορφολογική μεταβολή είναι δυνατό να οδηγήσει σε υποβάθμιση της οικολογικής του κατάστασης ή του οικολογικού του δυναμικού.
- Όταν σχεδιάζεται η υλοποίηση έργου του Παραρτήματος II του παρόντος, κατηγορίας Β του Νόμου 4014/2011, όπως ισχύει, που δύναται να επηρεάσει αθροιστικά με υφιστάμενες υδρομορφολογικές παρεμβάσεις, τα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά ποτάμιου, λιμναίου, μεταβατικού ή παράκτιου υδατικού συστήματος και αυτή η υδρομορφολογική μεταβολή είναι δυνατό να οδηγήσει σε υποβάθμιση της οικολογικής του κατάστασης ή του οικολογικού του δυναμικού. Σε αυτή την περίπτωση προτείνεται η διαδικασία εξέτασης υπαγωγής ή μη επιφανειακών υδατικών συστημάτων στο Άρθρο 4.7 να εφαρμόζεται μόνο εφόσον η τιμή της υφιστάμενης υδρομορφολογικής πίεσης στο ΥΣ όπως προκύπτει από την αξιολόγησή της με βάση το σχετικό κείμενο κατευθυντήριων οδηγιών της ΓΔΥ του ΥΠΕΝ για την αξιολόγηση των υδρομορφολογικών πιέσεων υπερβαίνει την τιμή 3. Βάση αναφοράς της υφιστάμενης υδρομορφολογικής πίεσης στο ΥΣ αποτελεί το εγκεκριμένο ΣΔΛΑΠ. Σε περίπτωση μη διαθεσιμότητας επαρκών σχετικών στοιχείων στο εγκεκριμένο ΣΔΛΑΠ η αρμόδια υπηρεσία για την εξέταση υπαγωγής ή μη επιφανειακών υδατικών συστημάτων στο Άρθρο 4.7 δύναται να ζητήσει την εφαρμογή της σχετικής διαδικασίας.

- Η Αρμόδια Υπηρεσία (Δ/νση Υδάτων) μπορεί με τεκμηριωμένη εισήγηση προς την αρμόδια αρχή περιβαλλοντικής αδειοδότησης να εισηγηθεί την εξέταση υπαγωγής ή μη επιφανειακών υδατικών συστημάτων στο Άρθρο 4.7 για έργα που δεν εμπίπτουν σε κάποια από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις.

1.3 Συσχέτιση με άλλες κατευθυντήριες οδηγίες – μεθοδολογίες της Γενικής Διεύθυνσης Υδάτων σχετικά με την Εφαρμογή της Οδηγίας³

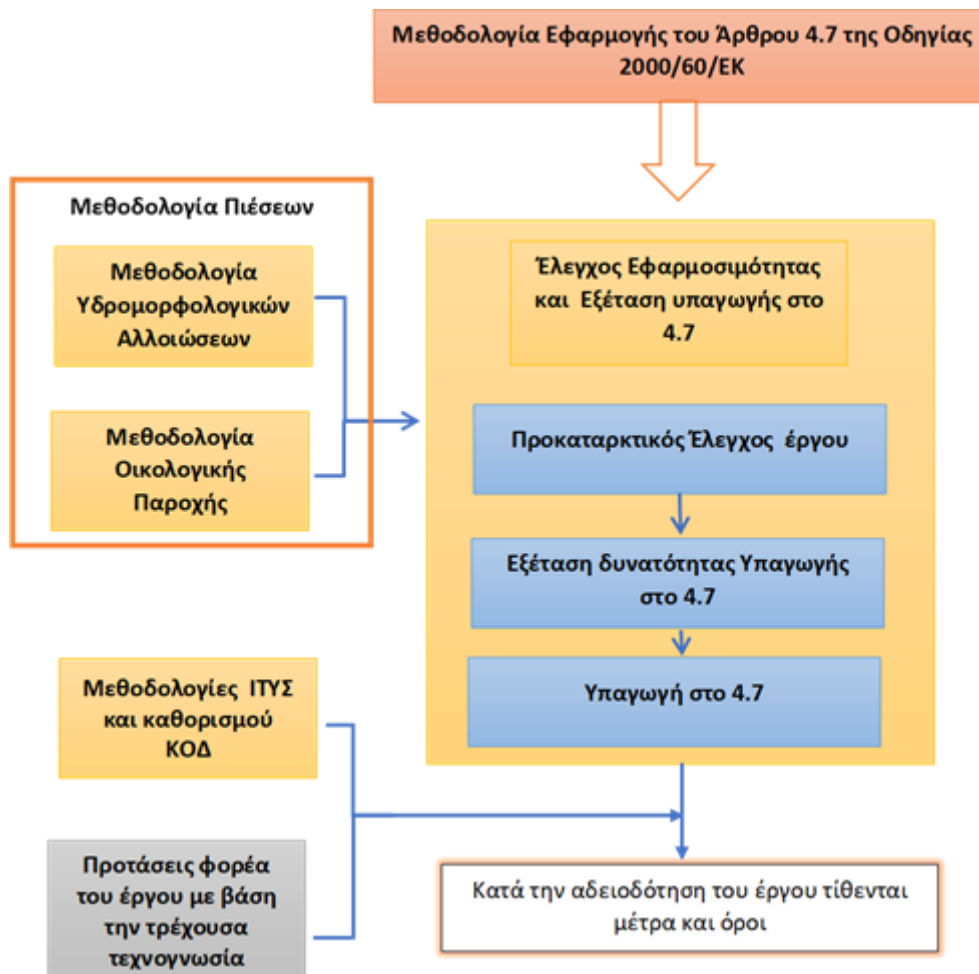
Το παρόν συσχετίζεται με τις ακόλουθες κατευθυντήριες οδηγίες

- Την μεθοδολογία για την ανάλυση των πιέσεων και των επιπτώσεων στο πλαίσιο του Άρθρου 5 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ στο τμήμα που αναφέρεται στις πιέσεις που σχετίζονται με τις υδρομορφολογικές αλλοιώσεις και την αξιολόγηση των επιπτώσεων από αυτές όπως έχουν επικαιροποιηθεί κατά την 2^η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και είναι και είναι αναρτημένη στην ειδική ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ για τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων (πεδίο «ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ» της αρχικής σελίδας του ιστοτόπου: <http://wfdver.ypeka.gr/>).
- Την μεθοδολογία για την εφαρμογή των Άρθρων 4.4 έως 4.6 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, όπως έχουν επικαιροποιηθεί κατά την 2^η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και είναι και είναι αναρτημένη στην ειδική ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ για τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων (πεδίο «ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ» της αρχικής σελίδας του ιστοτόπου: <http://wfdver.ypeka.gr/>).
- Την μεθοδολογία περί προσδιορισμού και κριτηρίων αξιολόγησης υδρομορφολογικών αλλοιώσεων όπως έχει διαμορφωθεί κατά την 2^η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και είναι αναρτημένη στην ειδική ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ για τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων (πεδίο «ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ» της αρχικής σελίδας του ιστοτόπου: <http://wfdver.ypeka.gr/>).
- Την μεθοδολογία και προδιαγραφές περί προσδιορισμού Ιδιαίτερως Τροποποιημένων και Τεχνητών Υδατικών Συστημάτων όπως έχει διαμορφωθεί κατά στο πλαίσιο της 2ης Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, και είναι αναρτημένη στην ειδική ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ για τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων (πεδίο «ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ» της αρχικής σελίδας του ιστοτόπου: <http://wfdver.ypeka.gr/>).
- Την εθνική μεθοδολογία για τον προσδιορισμό της Οικολογικής Παροχής ποτάμιων υδατικών συστημάτων όπως έχει διαμορφωθεί κατά στο πλαίσιο της 2^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, και είναι αναρτημένη στην ειδική ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ για τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων (πεδίο «ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ» της αρχικής σελίδας του ιστοτόπου: <http://wfdver.ypeka.gr/>).

Η συσχέτιση με τα παραπάνω εθνικά κατευθυντήρια κείμενα και τις υποστηρικτικές σε αυτά λοιπές μεθοδολογίες του ΥΠΕΝ σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ κατά τη 2^η Αναθεώρηση των

³ Σύμφωνα με τις προβλέψεις των GD 20 και GD 36 (Κεφ. 4.1 του σχετικού ΚΚ). Βλ. και παράγραφο 2.5 παρακάτω.

Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας δίνεται στο Σχήμα που ακολουθεί.

Εικόνα 1-1 Συσχέτιση με άλλες κατευθυντήριες οδηγίες της Γενικής Διεύθυνσης Υδάτων σχετικά με την Εφαρμογή της Οδηγίας

1.4 Περιεχόμενο του παρόντος

Το παρόν περιλαμβάνει:

Το **ΜΕΡΟΣ Α**, στο οποίο σε μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων δίνονται διευκρινίσεις για ορισμένα βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με το πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 4.7 και τα κύρια θέματα που τίθενται σε αυτό, με βάση το Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΕ, GD 36⁴ και τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και το σχετικό κείμενο της ΕΕ που εγκρίθηκε από τους Διευθυντές Υδάτων το 2006⁵.

⁴ Έγγραφο καθοδήγησης αριθ. 36. Εξαιρέσεις στους περιβαλλοντικούς στόχους σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 7. Νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων, μεταβολές της στάθμης συστημάτων υπογείων υδάτων ή νέες ανθρώπινες δραστηριότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το έγγραφο εγκρίθηκε από Διευθυντές Υδάτων της ΕΕ κατά τη συνάντησή τους στο Ταλίν στις 4-5 Δεκεμβρίου 2017.

⁵ Exemptions to the Environmental Objectives under the Water framework Directive allowed for new modifications or new sustainable human development activities (WFD Article 4.7). Policy Paper.

Το **ΜΕΡΟΣ Β**, στο οποίο δίνονται κατευθύνσεις για τον τρόπο και τη διαδικασία εφαρμογής της αξιολόγησης νέων τροποποιήσεων ή νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης με βάση τις προβλέψεις του Άρθρου 4.7 και σύμφωνα με τις Κατευθύνσεις του Καθοδηγητικού Κειμένου GD 20 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Εξαιρέσεις από τους Περιβαλλοντικούς Στόχους της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ⁶ και το Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΕ GD 36.

Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι** στο οποίο παρατίθενται συνοπτικά οι θεσμικές προβλέψεις για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7 όπως αναφέρονται στην Οδηγία 2000/60/ΕΚ και παρατίθενται οι λοιπές κατευθύνσεις που έχουν εκδοθεί από την ΕΕ.

Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ** στο οποίο παρατίθεται κατάλογος έργων που προτείνεται να εξετάζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφηκε πιο πάνω (παρ. 1.2) για πιθανές μόνιμες μεταβολές στα φυσικά χαρακτηριστικά ΥΣ επιφανειακών υδάτων με αποτέλεσμα την αδυναμία επίτευξης της καλής οικολογικής κατάστασης ή όπου εφαρμόζεται του καλού οικολογικού επιφανειακού ΥΣ ή την αδυναμία αποτροπής της επιδείνωσης της κατάστασης επιφανειακού ΥΣ.

Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ** στο οποίο παρατίθεται ενδεικτικός κατάλογος κριτηρίων αξιολόγησης της έντασης των υδρομορφολογικών πιέσεων των έργων και δραστηριοτήτων του παραρτήματος ΙΙ.

Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV** στο οποίο δίνεται ενδεικτικός κατάλογος έργων/ παρεμβάσεων μετριασμού των επιπτώσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των ΥΣ που μπορεί να αξιοποιηθεί κατά τη διερεύνηση των πιθανών μέτρων μετριασμού που αναφέρεται στην ερώτηση 2 του διαγράμματος ροής εξέτασης της δυνατότητας εφαρμογής του Άρθρου 4.7.

⁶ European Commission. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive. Guidance Document on Exemptions to the Environmental Objectives, Guidance Document No. 20; European Commission: Luxembourg, Luxembourg, 2009.

2 ΜΕΡΟΣ Α: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4.7

Το παρόν κεφάλαιο έχει πληροφοριακό χαρακτήρα για ορισμένες έννοιες που εμπεριέχονται στη διατύπωση του Άρθρου 4.7 και σε βασικές αρχές για την εφαρμογή του στο πλαίσιο των λοιπών προβλέψεων της Οδηγίας και των σχετικών κατευθυντηρίων κειμένων που έχουν εκδοθεί για την εφαρμογή της. Στόχος είναι η δημιουργία ενιαίου πλαισίου εφαρμογής της διαδικασίας ελέγχου προγραμματιζόμενων έργων δυνάμει του Άρθρου 4.7 από το σύνολο των φορέων που εμπλέκονται σε αυτή.

2.1 Που αναφέρεται το Άρθρο 4.7;

Το Άρθρο 4.7 καθορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η μη επίτευξη ορισμένων στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις

1. Όταν

- η αδυναμία επίτευξης της καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, ή
- η αδυναμία επίτευξης της καλής οικολογικής κατάστασης ή, κατά περίπτωση, του καλού οικολογικού δυναμικού, ή
- η αδυναμία της πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων,

οφείλεται σε νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων ή σε μεταβολές της στάθμης των συστημάτων υπόγειων υδάτων.

2. Όταν η αδυναμία πρόληψης της υποβάθμισης από την υψηλή ⁷ στην καλή κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων είναι αποτέλεσμα νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης.

2.2 Σε ποιες τροποποιήσεις, μεταβολές και δραστηριότητες εφαρμόζεται;

Στο Άρθρο 4.7 εξετάζονται προγραμματιζόμενα έργα, που δύνανται να προκαλέσουν **νέες τροποποιήσεις στα φυσικά χαρακτηριστικά των επιφανειακών ΥΣ και έργα που δύνανται να προκαλέσουν μεταβολές στη στάθμη των υπογείων ΥΣ.**

Οι επιπτώσεις αυτών των τροποποιήσεων ή μεταβολών μπορεί να περιορίζονται στο ΥΣ στο οποίο υλοποιούνται τα έργα ή να επηρεάζουν και άλλα ΥΣ. Για παράδειγμα η απόληψη νερού από ένα Υπόγειο ΥΣ μπορεί να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις σε συσχετιζόμενο με αυτό επιφανειακό ΥΣ. (σχετικά με το μέγεθος των επιπτώσεων, βλέπε παρακάτω ερώτηση).

Τροποποιήσεις στα φυσικά χαρακτηριστικά ενός επιφανειακού ΥΣ νοούνται οι τροποποιήσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά. Οι επιπτώσεις μπορεί να είναι άμεσο αποτέλεσμα των τροποποιήσεων ή των μεταβολών αυτών ή μπορεί να αφορούν αλλαγές στην ποιότητα των υδάτων που προέρχονται από την

⁷ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

τροποποίηση ή τη μεταβολή των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών του ΥΣ. Για παράδειγμα η αλλαγή των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών από έργα ταμείωσης νερού για παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας ή για τη διάθεση για άλλες χρήσεις μπορεί να επηρεάσει τις συνθήκες οξυγόνωσης ή τη θερμοκρασία στα ΥΣ, που επηρεάζονται σε σύγκριση με αυτές που εμφανίζονται σε ένα φυσικό ΥΣ.

Επίσης, το σημείο 2 του Άρθρου 4.7 αναφέρεται στις επιπτώσεις από νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης, που μπορεί να προκαλέσουν υποβάθμιση της Υψηλής⁸ κατάστασης των Επιφανειακών ΥΣ σε καλή. Για παράδειγμα η εγκατάσταση μιας νέας βιομηχανικής εγκατάστασης σε μια παρθένα περιοχή (περιοχή όπου δεν εντοπίζονται πιέσεις) ενδέχεται να προκαλέσει απορρίψεις ρύπων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν ένα επιφανειακό ΥΣ σε υποβάθμιση της Υψηλής⁹ κατάστασης σε Καλή.

Πίνακας 2-1 Τροποποιήσεις σύμφωνα με το Άρθρο 4.7, ποιοτικά στοιχεία και ενδεχόμενες επιπτώσεις

Τροποποίηση/ μεταβολή/ανθρώπινη δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης σύμφωνα με το Άρθρο 4.7	Επιφανειακά ΥΣ (ΕΥΣ)				Υπόγεια ΥΣ (ΥΥΣ)	
	Οικολογική κατάσταση/δυναμικό			Χημική κατάσταση	Ποσοτική κατάσταση	Χημική κατάσταση
	Βιολογικά ποιοτικά στοιχεία	Δευτερεύοντα στοιχεία				
		Υδρομορφολογικά ποιοτικά στοιχεία	Χημικά και φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία			
1) Τροποποίηση των φυσικών χαρακτηριστικών ΕΥΣ	Ενδεχόμενες άμεσες ή/και έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες άμεσες ή/και έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες άμεσες ή/και έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις
2) Μεταβολές της στάθμης ΥΥΣ	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες έμμεσες επιπτώσεις
3) Νέες ανθρώπινες δραστηριότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη που μπορεί να προκαλέσουν υποβάθμιση της Υψηλής κατάστασης των ΕΥΣ σε καλή(αφορά μόνο φυσικά ΕΥΣ)*	Ενδεχόμενες άμεσες ή/και έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες άμεσες ή/και έμμεσες επιπτώσεις	Ενδεχόμενες άμεσες ή/και έμμεσες επιπτώσεις	Δεν εφαρμόζεται (δεν υπάρχει ορισμός για την Υψηλή Χημική Κατάσταση)	Δεν εφαρμόζεται (Τα ΥΥΣ δεν εξετάζονται, μόνο η υποβάθμιση των ΕΥΣ από Υψηλή σε Καλή κατάσταση)	

*Τα ΥΥΣ δεν εξετάζονται. Εξετάζεται μόνο η υποβάθμιση φυσικών ΕΥΣ από Υψηλή σε Καλή κατάσταση, επομένως, δεν αφορά τη χημική κατάσταση των ΕΥΣ καθώς δεν υπάρχει ορισμός για την Υψηλή χημική κατάσταση για τα ΕΥΣ. Δεν αφορά επίσης ΤΥΣ ή ΙΤΥΣ καθώς για τις «νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης» εξετάζεται μόνο η υποβάθμιση της κατάστασης ΕΥΣ από Υψηλή σε Καλή.

Σημειώνεται ότι το Άρθρο 4.7 **δεν εφαρμόζεται** όταν οι απορρίψεις ρύπων από σημειακές ή διάχυτες πηγές οδηγούν σε μέτρια, ελλιπή ή κακή κατάσταση επιφανειακών ΥΣ ή σε κακή κατάσταση υπογείων ΥΣ. Αυτό γιατί, το πρώτο μέρος του Άρθρου 4.7 εξετάζει μόνο νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών ΕΥΣ ή μεταβολές της στάθμης ΥΥΣ. Επομένως η είσοδος ρύπων καλύπτεται ενδεχομένως μόνο από το δεύτερο

⁸ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

⁹ Ομοίως

μέρος του Άρθρου 4.7, τις νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης και μόνο σε περιπτώσεις που αφορούν σε υποβάθμιση φυσικών ΕΥΣ από την Υψηλή κατάσταση στην Καλή κατάσταση.

2.3 Τι σημαίνει υποβάθμιση της κατάστασης ή του δυναμικού;

Η κατάσταση ή το δυναμικό ενός επιφανειακού ΥΣ εκφράζεται σε τάξεις (πχ Υψηλή, Καλή, Μέτρια, Ελλιπής και Κακή). Οι τάξεις της κατάταξης αυτής έχουν καθοριστεί με βάση ειδικά κριτήρια και όρια με βάσει τις προβλέψεις του Παραρτήματος V της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

Όσον αφορά στους ειδικούς ρύπους, που λαμβάνονται υπόψη στην ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης, στο Παράρτημα V ορίζεται η Υψηλή Κατάσταση για τα επιφανειακά ΥΣ όταν:

- Για τους ειδικούς ρύπους οι συγκεντρώσεις είναι κοντά στο μηδέν ή τουλάχιστον κάτω από τα όρια ανίχνευσης των πιο προηγμένων αναλυτικών μεθόδων, που χρησιμοποιούνται ευρέως
- Για τους ειδικούς μη συνθετικούς ρύπους οι συγκεντρώσεις παραμένουν εντός του εύρους που συνήθως συνδέεται με αδιατάρακτες συνθήκες.

Με βάση τα ανωτέρω δεν πρέπει να δίνεται συγκατάθεση για ένα έργο όταν αυτό:

- μπορεί να προκαλέσει υποβάθμιση της κατάστασης ενός επιφανειακού ΥΣ ή όταν υπονομεύει την επίτευξη της καλής κατάστασης ή του καλού οικολογικού δυναμικού και της καλής χημικής κατάστασης επιφανειακών ΥΣ εκτός αν δοθεί εξαίρεση·
- η «υποβάθμιση της κατάστασης» του σχετικού επιφανειακού ΥΣ περιλαμβάνει πτώση κατά μία κλάση οποιουδήποτε από τα «ποιοτικά στοιχεία» υπό την έννοια του παραρτήματος V της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ ακόμα και αν η πτώση δεν οδηγεί σε γενική πτώση της ταξινόμησης του ΥΣ
- αν το ποιοτικό στοιχείο είναι ήδη στη χαμηλότερη κλάση, τυχόν υποβάθμιση του εν λόγω στοιχείου αποτελεί υποβάθμιση της κατάστασης υπό την έννοια του άρθρου 4.1 στοιχείο α σημείο i της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

Οι μεταβολές της στάθμης των υπόγειων υδάτων σχετίζονται ιδιαίτερα με την αδυναμία επίτευξης της καλής ποσοτικής κατάστασης των ΥΥΣ. Η ποσοτική κατάσταση των ΥΥΣ καθορίζεται ως «Καλή» ή «Κακή». Ο ορισμός της Καλής ποσοτικής κατάστασης παρατίθεται στο παράρτημα V 2.1.2. της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ. Στοιχεία της αξιολόγησης της Ποσοτικής κατάστασης καθορίζονται με περισσότερες λεπτομέρειες στο ΚΚ 18. Για να είναι ένα ΥΥΣ σε Καλή Ποσοτική κατάσταση, τα παρακάτω κριτήρια (στόχοι), που καλύπτονται από τον ορισμό της κατάστασης, πρέπει να πληρούνται:

- 1) ο διαθέσιμος πόρος υπόγειων υδάτων δεν εξαντλείται από το μακροπρόθεσμο ετήσιο μέσο όρο άντλησης,
- 2) δεν έχει γίνει σημαντική υποβάθμιση της χημικής ή/και της οικολογικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων ως αποτέλεσμα ανθρωπογενούς μεταβολής της στάθμης των υδάτων ή αλλαγής των συνθηκών ροής που θα οδηγούσαν σε μη επίτευξη των σχετικών στόχων του άρθρου 4 για τα συνδεδεμένα συστήματα επιφανειακών υδάτων,
- 3) δεν προκαλείται σοβαρή υποβάθμιση από ανθρωπογενείς μεταβολές της στάθμης των υδάτων σε άμεσα εξαρτώμενα από τα ΥΥΣ χερσαία οικοσυστήματα,

- 4) δεν προκαλείται υφαλμύριση ή άλλου είδους διείσδυση ουσιών ως αποτέλεσμα ανθρωπογενών αλλαγών της κατεύθυνσης της ροής.

Για ένα ΥΥΣ που είναι ήδη σε «Κακή» Ποσοτική κατάσταση εξαιτίας υφιστάμενων συνθηκών που προκαλούν αποτυχία ενός ή περισσότερων κριτηρίων, είναι πιθανό να μην επιτευχθεί ο στόχος της «Καλής κατάστασης» εξαιτίας περαιτέρω μεταβολής της στάθμης των υπόγειων υδάτων. Επομένως, σε περίπτωση που περαιτέρω μεταβολή της στάθμης υπόγειων υδάτων θα οδηγούσε σε *«αδυναμία επίτευξης καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων»*, ενεργοποιείται ο έλεγχος του Άρθρου 4.7.

Στην περίπτωση που η προτεινόμενη μεταβολή της στάθμης ενός ΥΥΣ, θα προκαλούσε υποβάθμιση ενός ποιοτικού στοιχείου ενός συνδεδεμένου ΕΥΣ, δεν θα υποβαθμιζόταν μόνο η ποσοτική κατάσταση του ΥΥΣ αλλά και του ΕΥΣ. Σε μια τέτοια περίπτωση ο έλεγχος του Άρθρου 4.7 θα πρέπει να καλύπτει και τα δύο ΥΣ.

Τέλος, **μεταβολές της στάθμης των υπόγειων υδάτων μπορεί επίσης να προκαλέσουν υποβάθμιση της χημικής κατάστασης των ΥΥΣ** (κριτήριο 4 παραπάνω), που οδηγεί σε υποβάθμιση τόσο της ποσοτικής κατάστασης όσο και της χημικής κατάστασης των ΥΥΣ. Μεταβολές της στάθμης υπόγειων υδάτων μπορεί επίσης να προκαλέσουν **έμμεσες επιπτώσεις** και αλλαγές στις γεωχημικές διαδικασίες που επηρεάζουν τη χημική κατάσταση.

Σημειώνεται ότι το Άρθρο 4.7 **δεν εφαρμόζεται** όταν οι απορρίψεις ρύπων από σημειακές ή διάχυτες πηγές οδηγούν σε Κακή Χημική κατάσταση του ΥΥΣ.

2.4 Εφαρμόζεται το Άρθρο 4.7 σε περιπτώσεις προσωρινών τροποποιήσεων ή μεταβολών;

Η Οδηγία 2000/60/ΕΚ έχει μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη προοπτική δεδομένου ότι η διαδικασία εφαρμογής της και η επίτευξη των στόχων που τίθενται σε αυτή αναφέρονται στην περίοδο 2000 - 2027. Στο πλαίσιο αυτό οι τροποποιήσεις που έχουν προσωρινό χαρακτήρα και είναι αντιστρεπτές δεν εμπίπτουν στο Άρθρο 4.7.

Μόνο μόνιμες και σημαντικές αλλαγές με μεσοπρόθεσμες έως μακροπρόθεσμες επιπτώσεις εμπίπτουν στο Άρθρο 4.7.

2.5 Εφαρμόζεται το Άρθρο 4.7 σε μικρά έργα;

Το μέγεθος του έργου δεν αποτελεί κριτήριο για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7. Στο πλαίσιο του Άρθρου 4.7 εξετάζονται τα έργα σε σχέση με το αποτέλεσμά τους στην κατάσταση των επιφανειακών ή των υπόγειων ΥΣ.

Η εξέταση γίνεται για το σύνολο των έργων που αναφέρονται στο Παράρτημα II σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στην παράγραφο 1.2.

Επισημαίνεται ότι για τα μικρά έργα αξιολογείται η σωρευτική τους επίδραση με βάση το μητρώο υδρομορφολογικών πιέσεων που έχει καταρτιστεί στο πλαίσιο της 2^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής των ΥΔ της χώρας.

Σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 4.7 και τα έργα που εξετάζονται βλέπε αναλυτικά στην παράγραφο 3.1.1.

2.6 Εφαρμόζεται το Άρθρο 4.7 σε Σχέδια ή Προγράμματα της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ;

Γενικά τα σχέδια και τα προγράμματα περιλαμβάνουν

- Πολιτικές που μπορεί να οδηγήσουν σε μελλοντικά έργα
- Εφαρμογή σχεδίων για ένα ή περισσότερα ειδικά έργα

Σε περιπτώσεις όπου είναι πιθανή η εφαρμογή του Άρθρου 4.7 σε έργα που εντάσσονται σε προτεινόμενα σχέδια ή προγράμματα τότε αυτά θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις συνθήκες που καθορίζονται στην Οδηγία 2000/60/ΕΚ για την εφαρμογή του Άρθρου 4.7. Για παράδειγμα Σχέδια και Προγράμματα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη:

- Εναλλακτικές λύσεις που δεν θα μπορούσαν να οδηγήσουν σημαντικές επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον
- Τα πρακτικά μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την αποκατάσταση των αρνητικών επιπτώσεων σε ΥΣ
- Τους λόγους που οδηγούν στην τροποποίηση και εάν οι λόγοι αυτοί αποτελούν δημόσιο συμφέρον ή όφελος για το περιβάλλον, την ανθρώπινη υγεία, την ανθρώπινη ασφάλεια ή τη βιώσιμη ανάπτυξη

Τα Σχέδια και τα Προγράμματα που εμπίπτουν στην Οδηγία 2001/42/ΕΚ για την Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) εξετάζουν την πιθανότητα επιπτώσεων στο υδάτινο περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη εάν οι συνθήκες που καθορίζονται στο Άρθρο 4.7 ικανοποιούνται και την εφαρμογή του Σχεδίου ή του Προγράμματος.

Η ΣΠΕ μπορεί:

- να χρησιμοποιείται ως πρώτη ένδειξη αν μπορεί να απαιτούνται οι αξιολογήσεις του Άρθρου 4.7
- να συμβάλει στην αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων ορισμένων μεμονωμένων έργων σε συνολικό επίπεδο
- να διευκολύνει σχετικές αξιολογήσεις επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος/συμφερόντων και της αξιολόγησης καλύτερων περιβαλλοντικών επιλογών σε περίπτωση που απαιτείται Έλεγχος του Άρθρου 4.7.

Μηχανισμοί στρατηγικού προσχεδιασμού (π.χ. για συγκεκριμένα σχέδια τομεακής ανάπτυξης) μπορεί να ενημερώνουν την ανάπτυξη και την επιλογή έργων, αξιολογήσεις που αφορούν την Οδηγία 2000/60/ΕΚ και γενικότερα τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαφορετικών βημάτων του Ελέγχου του Άρθρου 4.7. Επιπλέον, τα διάφορα βήματα, όπως περιγράφονται στο ακόλουθο Σχήμα, δεν πρέπει να απαραίτητα να γίνουν σε αυστηρό πλαίσιο και η πιο κατάλληλη σειρά μπορεί να εξαρτάται από την προσέγγιση και το επίπεδο προγραμματισμού. Για παράδειγμα, για ορισμένα έργα μπορεί να είναι πιο λογικό να γίνει το βήμα 2 (καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή) πριν το βήμα 1 (μέτρα μετριασμού), π.χ. σε περίπτωση που έχουν θεσπιστεί μηχανισμοί στρατηγικού προσχεδιασμού. Ωστόσο, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι πληρούνται οι διαφορετικές απαιτήσεις του Άρθρου 4.7.

2.7 Πως αξιολογούνται οι επιδράσεις των νέων τροποποιήσεων ή των μεταβολών στην κατάσταση των υδατικών συστημάτων;

Αξιολογούνται ζυγίζοντας τα οφέλη που προκύπτουν από την πρόληψη υποβάθμισης και τα οφέλη από τις νέες τροποποιήσεις στην ανθρώπινη υγεία, στη διατήρηση της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη

ανάπτυξη. Επίσης λαμβάνονται υπόψη ο βαθμός αποκατάστασης του υδάτινου περιβάλλοντος που θα επιτευχθεί.

Κάθε έργο το οποίο εμπίπτει στη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης και ενδέχεται να επιδράσει στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας θα πρέπει να αξιολογείται στο πλαίσιο της διαδικασίας της αδειοδότησής του. Στο πλαίσιο αυτό οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση του Άρθρου 4.7.

Σχετικά με το θέμα αυτό δίνονται αναλυτικές οδηγίες στο κεφάλαιο 3 του παρόντος

2.8 Τι σημαίνει νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης;

Η Οδηγία δεν καθορίζει τις δραστηριότητες αυτές. Στο GD 36 δίνονται ορισμένες κατευθύνσεις σχετικά με το θέμα αυτό παραπέμποντας κυρίως στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ όπως διατυπώθηκαν, για παράδειγμα, μέσω της ανακοίνωσης για τα επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον και το σχετικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών, που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 22 Νοεμβρίου 2016. Σε κάθε περίπτωση με βάση τις προβλέψεις των άρθρων 4.8 και 4.9 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ κατά τη χρήση του Άρθρου 4.7 και κατά συνέπεια η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων που εξετάζονται σε αυτό:

- Θα πρέπει να εγγυώνται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία
- Θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι δεν αποκλείεται μονίμως ή ότι δεν υπομονεύεται η επίτευξη της καλής κατάστασης.

Μια πρώτη προσέγγιση σχετικά με το θέμα αυτό δίνεται στην παράγραφο 3.1.1.2 του Β Μέρους του παρόντος.

2.9 Μπορεί το Άρθρο 4.7 να εφαρμοστεί σε όλα τα ΥΣ που επηρεάζονται από νέες τροποποιήσεις;

Σε ορισμένες περιπτώσεις ένα έργο μπορεί να κατασκευάζεται σε ένα ΥΣ αλλά δύναται να προκαλέσει υποβάθμιση της κατάστασης ή να οδηγήσει στην μη επίτευξη της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού σε άλλα ΥΣ.

Για παράδειγμα η κατασκευή φράγματος σε ένα ΥΣ μπορεί να οδηγήσει σε αρνητικές επιδράσεις σε ένα αριθμό άλλων ΥΣ εντός της λεκάνης απορροής. Το Άρθρο 4.7 μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε ΥΣ που επηρεάζεται υπό την προϋπόθεση ότι όλα τα κριτήρια που τίθενται σε αυτό εφαρμόζονται στο επηρεαζόμενο ΥΣ.

2.10 Μπορεί το Άρθρο 4.7 να εφαρμοστεί σε περιοχές που εντάσσονται στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών;

Στο Μητρώο Προστατευόμενων περιοχών εντάσσονται περιοχές που απαιτούν ειδική προστασία των επιφανειακών και υπογείων υδάτων με βάση το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο ή για τη διατήρηση οικοτόπων και ειδών που εξαρτώνται άμεσα από το νερό.

Σύμφωνα με τα άρθρα 4.2, 4.8 και 4.9 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ οι εξαιρέσεις του Άρθρου 4.7 μπορούν να εφαρμοστούν μόνο όταν:

- Επιτυγχάνεται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία (Άρθρο 4.9).
- Η εφαρμογή της εξαίρεσης συμβαδίζει με την εφαρμογή άλλων κοινοτικών περιβαλλοντικών νομοθετημάτων (Άρθρο 4.8).

Η εφαρμογή του Άρθρου 4.7 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εξαίρεση από την υλοποίηση των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες οδηγίες.

Για παράδειγμα: Προτείνεται μια νέα τροποποίηση η οποία θα υποβαθμίσει την κατάσταση των υδάτων και θα οδηγήσει στη αδυναμία επίτευξης των στόχων σε μία περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Στην περίπτωση αυτή με σκοπό η προτεινόμενη τροποποίηση να μην οδηγήσει σε παραβίαση των διατάξεων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και της Οδηγίας για τις περιοχές Natura 2000 θα πρέπει:

- να ικανοποιούνται οι συνθήκες που αναφέρονται στο Άρθρο 4.7 για το επηρεαζόμενο ΥΣ, και
- να ικανοποιούνται οι συνθήκες του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, οι οποίες επιτρέπουν την αδυναμία επίτευξη των στόχων σε μια περιοχή Natura 2000.

Δηλαδή θα πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις των διαφορετικών Οδηγιών όταν εφαρμόζονται για την προστατευόμενη περιοχή

2.11 Ποια είναι όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος;

Στο Άρθρο 4.7 απαιτούνται μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων. Τα μέτρα μετριασμού έχουν στόχο την άμβλυνση ή ακόμα και την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση των επηρεαζόμενων (βλ. και παρ. 2.9 πιο πάνω) ΥΣ. Η αξιολόγηση με βάση το Άρθρο 4.7 δεν απαιτεί την εξέταση αντισταθμιστικών μέτρων τα οποία αποσκοπούν στην αντιστάθμιση των αρνητικών επιδράσεων σε άλλο υδατικό σύστημα.

Τα μέτρα μετριασμού μπορούν να αναφέρονται σε μέτρα που λαμβάνονται σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του έργου από το σχεδιασμό έως και την φάση λειτουργίας του περιλαμβανομένης και της συντήρησης του¹⁰.

Η διατύπωση “όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα” είναι ανάλογη με την διατύπωση “εφικτά” που χρησιμοποιείται σε άλλη νομοθεσία. Η διατύπωση αυτή αναφέρεται σε μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων τα οποία

- είναι τεχνικώς εφικτά,
- δεν οδηγούν σε δυσανάλογο κόστος και
- είναι συμβατά με τη νέα τροποποίηση ή την ανθρώπινη δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης

2.12 Ποιοι λόγοι θεωρείται ότι επιβάλλονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον;

Υπάρχει ένα φάσμα «δημόσιων συμφερόντων» εντός της ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο κοινωνικής, οικονομικής ή περιβαλλοντικής φύσης. Καθώς δεν μπορούν όλα τα δημόσια συμφέροντα να «έχουν προτεραιότητα»

¹⁰ Ενδεικτικός κατάλογος δυνητικών μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των υδατικών συστημάτων δίνεται στο Παράρτημα IV

αυτόματα, είναι σημαντικό να γίνεται διάκριση μεταξύ του «δημόσιου συμφέροντος» και των «επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος» που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 7 στοιχείο γ¹¹.

Με τον όρο «επιτακτικοί λόγοι» συνεπάγεται ότι τα υπόλοιπα συμφέροντα έχουν προτεραιότητα έναντι των στόχων της ΟΠΥ. Τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν ένα περιθώριο διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά τον προσδιορισμό αν ένα συγκεκριμένο έργο διαθέτει τέτοιο συμφέρον. Η δημόσια συμμετοχή μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στον προσδιορισμό των επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος.

Διευκρινίσεις για τη διάκριση μεταξύ του «δημόσιου συμφέροντος» και των «επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος» δίνονται στην παρ. 5.4.1 Επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος του Εγγράφου καθοδήγησης GD 36. Μεταξύ αυτών αναφέρονται τα ακόλουθα:

- Το δικαστήριο της ΕΕ έχει διευκρινίσει ότι η άρδευση και η παροχή πόσιμου νερού μπορεί¹² να συνιστούν επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος που μπορεί να δικαιολογούν ένα έργο εκτροπής υδάτων ελλείψει εναλλακτικών λύσεων (για εκτιμήσεις σχετικά με την υγεία των ανθρώπων ή θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον).
- Έχει επίσης επισημάνει ότι η κατασκευή μιας μονάδας υδροηλεκτρικής ενέργειας¹³ μπορεί να αποτελεί επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος αλλά δεν συνιστά αυτόματα επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος απλώς και μόνο γιατί θα παράγει ανανεώσιμη ενέργεια¹⁴. Η εξέταση ενός έργου ή προγράμματος για το σκοπό αυτό γίνεται όταν δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική λύση.

Περαιτέρω προοπτικές μπορεί επίσης να προσφέρονται από υπάρχουσες πρακτικές όσον αφορά μια παρόμοια έννοια σύμφωνα με την Οδηγία της ΕΕ για τους οικοτόπους (περιοχές του δικτύου Natura 2000 που επίσης μπορεί να επηρεάζονται από μια νέα τροποποίηση).

Η πρώτη υποπαράγραφος του άρθρου 6 παράγραφος 4 της Οδηγίας ΕΕ για τους οικοτόπους ορίζει ότι οι επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος περιλαμβάνουν λόγους κοινωνικής ή οικονομικής φύσης, ενώ η δεύτερη παράγραφος αναφέρει την υγεία των ανθρώπων, τη δημόσια ασφάλεια και θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον ως παραδείγματα επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος¹⁵.

¹¹ Επισημαίνεται ότι η εκτίμηση των «επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος» εφαρμόζεται μόνο στο πρώτο μέρος του άρθρου 4 παράγραφος 7 στοιχείο γ, όχι στο δεύτερο μέρος

¹²

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d679e412f3db944bbd8ceeb4d91f8fe99e.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Pah4Te0?text=&docid=126642&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=55628>;
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d679e412f3db944bbd8ceeb4d91f8fe99e.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Pah4Te0?text=&docid=111201&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=55628>

¹³

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=177722&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=320623>

¹⁴ https://circabc.europa.eu/sd/a/23d94d2d-6b9c-4f17-9e15-14045cd541f3/Issue%20Paper_final.pdf

¹⁵ Η ΟΠΥ δεν χρησιμοποιεί τον όρο «επιτακτικοί» όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 6 παράγραφος 4 της οδηγίας για τους οικοτόπους, γεγονός που είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο σύγκρισης. Όσον αφορά τους «άλλους επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος» κοινωνικής ή οικονομικής φύσης, είναι σαφές από τη διατύπωση ότι μόνο δημόσια συμφέροντα, ανεξάρτητα από το αν προωθούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, μπορούν να ισοσταθμίζουν τους στόχους διατήρησης της οδηγίας. Ως αποτέλεσμα, έργα που υλοποιούνται από ιδιωτικούς φορείς μπορούν να εξετάζονται μόνο όταν εξυπηρετούν και αποδεικνύουν τέτοια δημόσια συμφέροντα.

Υπάρχει νομολογία από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για την εφαρμογή αυτής της έννοιας¹⁶. Επιπλέον, το «Έγγραφο καθοδήγησης για τις διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ» και ειδικά τομεακά έγγραφα καθοδήγησης¹⁷ μπορεί να παρέχουν διευκρινήσεις. Είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι οι επιτακτικοί λόγοι δημόσιου συμφέροντος αναφέρονται σε περιπτώσεις όπου σχέδια ή έργα προβλέπεται ότι θα είναι απαραίτητα στο πλαίσιο:

- Δράσεων ή πολιτικών που αποσκοπούν στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον)
- Θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία
- Διεξαγωγής δραστηριοτήτων οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, που πληρούν συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημοσίων υπηρεσιών.

Με βάση τις παραπάνω πηγές που παρουσιάζουν συνοπτικά προσεγγίσεις για τη διάκριση μεταξύ «δημόσιων συμφερόντων» και «επιτακτικών λόγων δημόσιου συμφέροντος», μπορεί εύλογα να θεωρείται ότι μια απλή δήλωση χωρίς περαιτέρω καλά τεκμηριωμένες αξιολογήσεις δεν επαρκεί για τη διακήρυξη μιας προγραμματισμένης νέας τροποποίησης ή νέας ανθρώπινης δραστηριότητας για τη βιώσιμη ανάπτυξη ως «επιτακτικό λόγο δημόσιου συμφέροντος». Ένας ευρύς και διαφανής διάλογος που βασίζεται σε τέτοιου είδους αξιολογήσεις με τη συμμετοχή των σχετικών αρχών και των ενδιαφερόμενων φορέων μπορεί να συμβάλλει σε αυτό, όπως και μια διαφανής και σαφώς τεκμηριωμένη διαδικασία λήψης απόφασης για κάθε περίπτωση

Αποτελέσματα από ΣΠΕ για σχετικά σχέδια και προγράμματα επίσης μπορεί να είναι χρήσιμη για αυτήν τη διάκριση, παράλληλα με τη διαδικασία δημόσιας συμμετοχής που απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 14 της ΟΠΥ.

2.13 Πως συγκρίνονται τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ με τα οφέλη που προέρχονται από τις νέες τροποποιήσεις και μεταβολές που εξετάζονται στο πλαίσιο του Άρθρου 4.7;

Τα οφέλη που σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας έχουν αποτυπωθεί στο κείμενο της ΕΕ για τους Περιβαλλοντικούς Στόχους της Οδηγίας που ετοιμάστηκε το 2005 στο πλαίσιο της Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ¹⁸. Τα οφέλη αυτά περιλαμβάνουν τα ακόλουθα (βλ. αναλυτικά στο Κεφάλαιο 3 του ανωτέρω κειμένου):

- Προστασία και αναβάθμιση της υγείας και της βιοποικιλότητας των υδάτινων οικοσυστημάτων.
- Προστασία της ανθρώπινης υγείας (πόσιμο νερό, παραγωγή ποτών και τροφίμων, κολύμβηση, κατανάλωση ψαριών οστρακοειδών και θαλασσινών).
- Μείωση του κόστους χρήσης ύδατος και μείωση του κόστους επεξεργασίας και αποκατάστασης της ποιότητας των υδάτων.
- Βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών των υδάτων με βάση την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει.
- Βελτίωση της σχέσης κόστους αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των υδάτων.

¹⁶ Βλέπε «Άρθρο 6 της Οδηγίας για τους οικοτόπους - Αποφάσεις του Δικαστηρίου» στο: http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/caselaw/index_el.htm

¹⁷ Βλέπε: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_el.htm

¹⁸ Environmental Objectives under the WFD, EC 2005

- Αύξηση των οικονομικών και των κοινωνικών ωφελειών που απορρέουν από τους υδατικούς πόρους.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής με την αύξηση της αξίας χρήσης των επιφανειακών υδάτων (π.χ. για τους επισκέπτες, τουρίστες, θαλάσσια σπορ).
- Μετριασμός των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή και εξασφάλιση ασφαλούς διάθεσης υδάτων για χρήση.
- Προώθηση των βιώσιμων χρήσεων και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε τομείς όπως οικοτουρισμός, αλιεία, διατήρηση της φύσης.

Εν κατακλείδι τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων του άρθρου 4 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ περιλαμβάνουν:

- Σε περίπτωση υποβάθμισης της κατάστασης τα οφέλη και τις ευκαιρίες που χάνονται ως αποτέλεσμα αυτής της υποβάθμισης.
- Σε περίπτωση μη επίτευξης της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού τα οφέλη που προέρχονται εάν η επίτευξη της καλής κατάστασης η δυναμικού δεν αποτραπεί.

Τα κόστη αυτά θα πρέπει να συγκριθούν με τα δυνητικά οφέλη που αναμένονται από τις νέες τροποποιήσεις ή μεταβολές στην ανθρώπινη υγεία στη διατήρηση της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό επιπλέον κατηγορίες ωφελειών μπορούν να ληφθούν υπόψη όπως:

- Προστασία και βελτίωση της ανθρώπινης υγείας (πχ σε περιπτώσεις που η μεταβολή προέρχεται από εγκαταστάσεις διάθεσης πόσιμου νερού)
- Προστασία και αναβάθμιση της ανθρώπινης ασφάλειας (πχ σε περιπτώσεις που η μεταβολή προέρχεται από αντιπλημμυρικά έργα)
- Θετικές επιδράσεις στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου (πχ μεταβολές που προέρχονται από υδροηλεκτρικά έργα, ή έργα ναυσιπλοΐας)
- Θετικές επιδράσεις στη μείωση απόρριψης ρύπων ή σε άλλα περιβαλλοντικές παραμέτρους
- Άλλα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από το έργο

Συμπερασματικά μια ανάλυση του κόστους και του οφέλους του έργου προσαρμοσμένη στις ανάγκες της Οδηγίας είναι αναγκαία ώστε να αξιολογηθεί εάν τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την πρόληψη της επιδείνωσης της κατάστασης ή της αποκατάστασης του υδατικού συστήματος στην καλή κατάσταση είναι λιγότερο σημαντικά από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών στην ανθρώπινη υγεία, στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι απαραίτητη η χρηματική αποτίμηση του κόστους ή η ποσοτικοποίηση όλων των δαπανών και του οφέλους για να ληφθεί μια τέτοια απόφαση. Ο κατάλληλος συνδυασμός ποιοτικών, ποσοτικών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στοιχείων αποτιμημένων σε χρήμα θα πρέπει να εξαρτάται από το τι είναι απαραίτητο για να εξαχθεί μια κρίση και τι είναι αναλογικό και εφικτό να συλλεχθεί.

2.14 Πως εξασφαλίζεται ότι τα οφέλη που προέρχονται από τις νέες τροποποιήσεις δεν μπορούν να επιτευχθούν με άλλα τεχνικώς εφικτά μέσα ή χωρίς δυσανάλογο κόστος που αποτελούν σημαντικά καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή;

Οι εναλλακτικές λύσεις που εξετάζονται μπορεί να αφορούν άλλες θέσεις, διαφορετική κλίμακα έργων, διαφορετικό σχεδιασμό ή εναλλακτικές διαδικασίες παραγωγής.

Οι εναλλακτικές λύσεις εξετάζονται σε πρώιμο στάδιο σχεδιασμού των έργων. Για έργα που εμπíπτουν στη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης οι σχετικές απαιτήσεις καλύπτουν την εξέταση των λύσεων αυτών.

Η κλίμακα εξέτασης των εναλλακτικών αυτών (τοπική, εθνική ή περιφερειακή) δεν καθορίζεται.

Ο τρόπος αντιμετώπισης του θέματος αυτού αναφέρεται στην παράγραφο 3.3 του Β Μέρους του παρόντος.

2.15 Πότε γίνεται η εξέταση υπαγωγής στο Άρθρο 4.7;

Ο κίνδυνος υποβάθμισης από μια νέα τροποποίηση ή μεταβολή εξετάζεται κατά το σχεδιασμό τους. Η αξιολόγηση βασίζεται στις διαθέσιμες πληροφορίες για την κατάσταση των ΥΣ, που επηρεάζονται με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από το Πρόγραμμα Παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων της χώρας. Οι πληροφορίες του Σχεδίου Διαχείρισης αναμένεται να είναι οι βέλτιστες διαθέσιμες πληροφορίες για τους σκοπούς της ανάλυσης.

Οι λόγοι που οδηγούν στην εφαρμογή του 4.7 θα πρέπει να αναφέρονται στο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος το οποίο αναθεωρείται ανά εξαετία. Αυτό δε σημαίνει ότι η αξιολόγηση ενός έργου κατά το Άρθρο 4.7 πρέπει να γίνεται στο πλαίσιο κατάρτισης της αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης.

Σε ορισμένες περιπτώσεις έργα προγραμματίζονται και αναπτύσσονται εντός της εξαετίας. Για τα έργα αυτά εφόσον εμπíπτουν στη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης τότε η αξιολόγηση του Άρθρου 4.7 θα πρέπει να γίνεται στο πλαίσιο εκπόνησης της ΜΠΕ μέσω της οποίας εξασφαλίζεται και η κατάλληλη ενημέρωση του κοινού.

Η διαδικασία εξέτασης εφαρμοσιμότητας και υπαγωγής στο Άρθρο 4.7 δίνεται στο Κεφάλαιο 3.

2.16 Πως συνδέεται το Άρθρο 4.7 με τα Τεχνητά και τα Ιδιαιτέρως Τροποποιημένα ΥΣ;

Τα Τεχνητά, και Ιδιαιτέρως Τροποποιημένα Υδατικά Συστήματα (ΤΥΣ & ΙΤΥΣ) δεν αποτελούν εξαιρέσεις για την Οδηγία 2000/60/ΕΚ ούτε έχουν εναλλακτικούς στόχους.

Τα ΤΥΣ & ΙΤΥΣ αποτελούν ειδική κατηγορία ΥΣ με το δικό της σύστημα ταξινόμησης και στόχους. Η ειδική αυτή κατηγορία σχετίζεται με άλλες εξαιρέσεις οι οποίες απαιτούν την ικανοποίηση συγκεκριμένων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που πρέπει να ικανοποιούνται πριν προσδιοριστούν ως ανήκοντα σε αυτήν την κατηγορία (ΤΥΣ & ΙΤΥΣ).

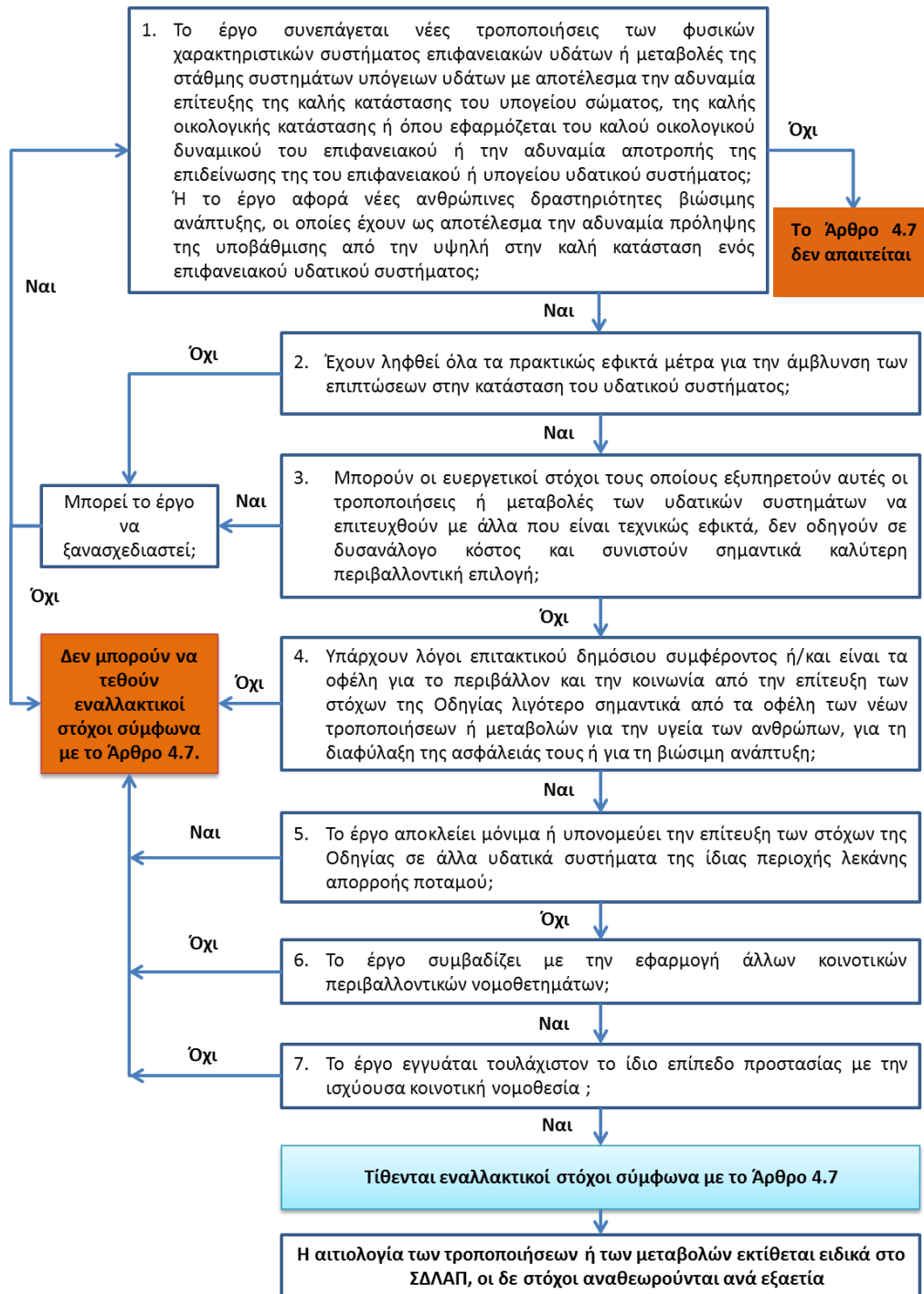
Αφού συμβεί μια νέα υδρομορφολογική τροποποίηση, το ΥΣ μπορεί να πληροί τις προϋποθέσεις για να καθοριστεί ως ΙΤΥΣ, σύμφωνα με το Άρθρο 4.3 Δεν υπάρχει καμία απαίτηση ότι ο καθορισμός πρέπει να περιμένει μέχρι τη δημοσίευση τους επόμενου ΣΔΛΑΠ. Ωστόσο, τα ΥΣ δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως ΙΤΥΣ πριν να λάβει χώρα η νέα τροποποίηση, λόγω της αναμενόμενης σημαντικής υδρομορφολογικής μεταβολής.

Μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης με βάση το Άρθρο 4.7 και σε περίπτωση εφαρμογής του, κατά τη διαδικασία προσδιορισμού του ΥΣ σε ΙΤΥΣ δεν περιλαμβάνεται ο αρχικός προσδιορισμός που προβλέπεται στο αντίστοιχο ΚΚ.

Στην περίπτωση νέου έργου, που σχετίζεται με επιπρόσθετες υδρομορφολογικές αλλοιώσεις σε χαρακτηρισμένο ΙΤΥΣ, θα πρέπει να εξεταστεί αν το έργο δύναται να προκαλέσει αδυναμία επίτευξης του ΚΟΔ και να εξεταστεί ως προς το 4.7.

3 ΜΕΡΟΣ Β: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4.7

Η διαδικασία εφαρμογής του Άρθρου 4.7 περιλαμβάνει τα βήματα που ορίζονται στο Διάγραμμα ροής του ΚΚ της ΕΕ για τις εξαιρέσεις (GD 20) που παρατίθεται παρακάτω.

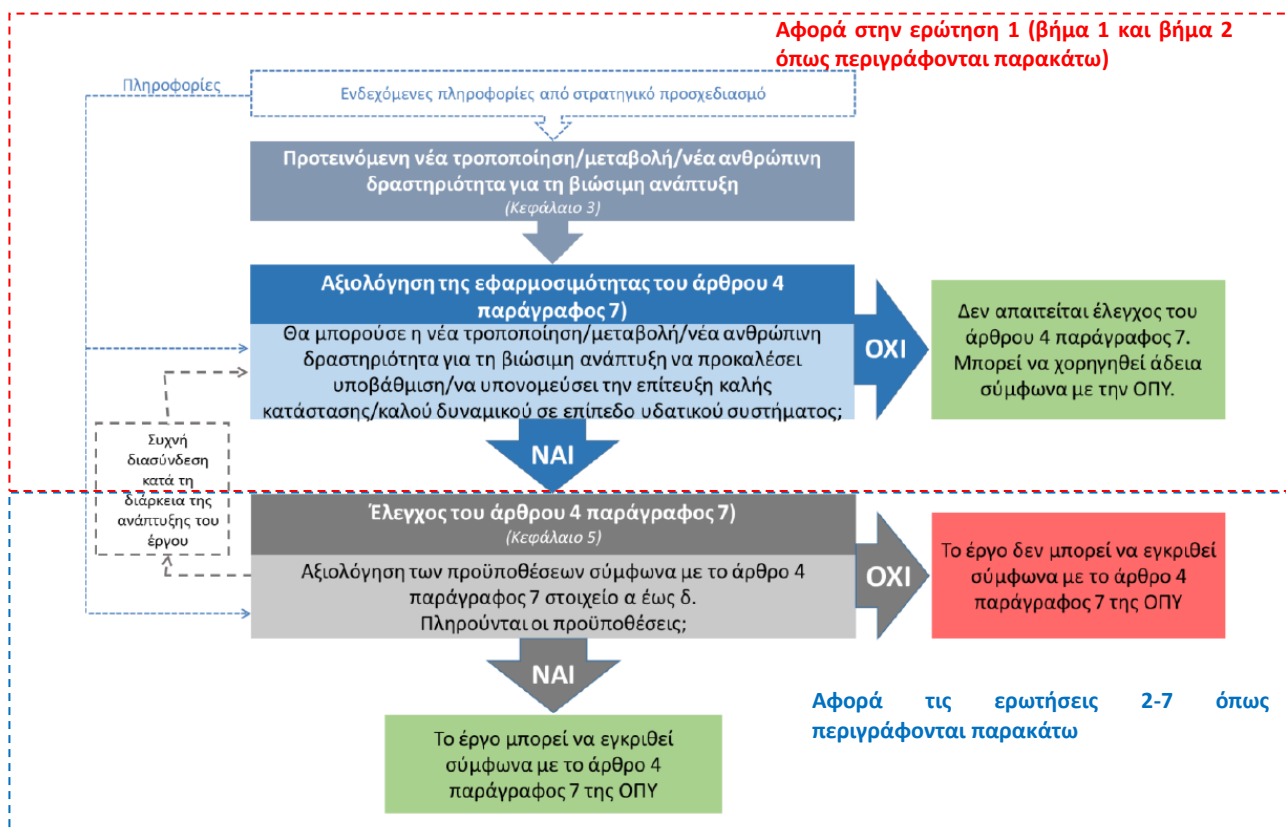

Εικόνα 3-1 Διαδικασία εφαρμογής του Άρθρου 4.7

Σύμφωνα με το ΚΚ της ΕΕ για τις Εξαιρέσεις δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 7 (GD 36) το παραπάνω διάγραμμα που απεικονίζει την διαδικασία εφαρμογής του Άρθρου 4.7 περιλαμβάνει **πρακτικά 2 διακριτές ενότητες**.

1. Τον καθορισμό εάν απαιτείται ο έλεγχος όπως ορίζεται στο Άρθρο 4.7 της Οδηγίας ο οποίος γίνεται με την πρώτη ερώτηση του ανωτέρω διαγράμματος (**Αξιολόγηση Εφαρμοσιμότητας Άρθρου 4.7**)¹⁹
2. **Τον έλεγχο υπαγωγής στο Άρθρο 4.7** της οδηγίας ο οποίος γίνεται στη συνέχεια με τις ερωτήσεις 2 – 7 εφόσον από την πρώτη ερώτηση προκύπτει ότι απαιτείται για το εξεταζόμενο έργο ή τροποποίηση.

Στο πλαίσιο αυτό το ανωτέρω διάγραμμα ροής μπορεί να παρουσιαστεί συνοπτικά ως ακολούθως (Πηγή: GD 36, σελ.17, τροποποιημένο).

Εικόνα 3-2 Διαδικασία εφαρμογής του Άρθρου 4.7 - GD 36

Με βάση τα ανωτέρω ο έλεγχος νέων προγραμματιζόμενων έργων για τυχόν υπαγωγή στο Άρθρο 4.7 εφαρμόζεται για το σύνολο των έργων που αναφέρονται στο κεφάλαιο 1.2 και στο Παράρτημα II και περιλαμβάνει τα βήματα τα οποία απεικονίζονται σχηματικά στα διαγράμματα που ακολουθούν και αναλύονται στα επιμέρους κεφάλαια του παρόντος που αναφέρονται σε κάθε βήμα.

¹⁹ Αυτό είναι ένα βήμα προελέγχου για να προσδιοριστεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ τυχόν σχετικών άμεσων ή/και έμμεσων επιπτώσεων στα διαφορετικά ποιοτικά στοιχεία που διαμορφώνουν την κατάσταση/το δυναμικό του σχετικού ΥΣ ή των σχετικών ΥΣ. Ο σκοπός αυτού του βήματος είναι να φιλτράρει ευρέως και να «αποκλείσει» έργα που σίγουρα δεν θα επηρεάσουν την κατάσταση/το δυναμικό του ΥΣ και να προσδιορίσει ποιοτικά στοιχεία που απαιτούν σε ένα δεύτερο βήμα (πεδίο πληροφορίας) περαιτέρω προσοχή για πιο λεπτομερείς έρευνες. Δίνει έμφαση στον προσδιορισμό στοιχείων και δευτερευόντων στοιχείων που έχουν ενδεχομένως επηρεαστεί προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι επακόλουθες αξιολογήσεις είναι αναλογικές.

Η διαδικασία υπαγωγής ή μη στο Άρθρο 4.7 έχει ως ακολούθως:

- Ο φορέας του έργου ή της δραστηριότητας που ενδέχεται να προκαλέσει μεταβολές στα χαρακτηριστικά ενός ή περισσοτέρων ΥΣ με πιθανό αποτέλεσμα αυτό ή αυτά τα ΥΣ να μην δύνανται να πετύχουν τους στόχους της Οδηγίας Πλαίσιο για τα ύδατα όπως αυτή έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο, καταρτίζει κατάλληλο φάκελο τεκμηρίωσης ο οποίος περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που περιγράφονται στα κεφάλαια 3.1 -3.7 παρακάτω και ο οποίος αποτελεί διακριτό παράρτημα της ΜΠΕ²⁰.
- Μετά την υποβολή της ΜΠΕ²¹ στην αρμόδια περιβαλλοντική αρχή και στο πλαίσιο της διαδικασίας συλλογής γνωμοδοτήσεων από αρμόδιες-συναρμόδιες αρχές και υπηρεσίες ο φάκελος τεκμηρίωσης του σχετικού παραρτήματος της ΜΠΕ²² εξετάζεται από την αρμόδια Διεύθυνση Υδάτων, η οποία εξετάζει το περιεχόμενό του. Η Διεύθυνση Υδάτων δύναται να ζητήσει επιπλέον στοιχεία από τον φορέα του έργου με έγγραφο το οποίο κοινοποιεί υποχρεωτικά στην αρμόδια περιβαλλοντική αρχή.
- Η αρμόδια Διεύθυνση Υδάτων βάσει των στοιχείων του φακέλου και τυχόν πρόσθετων που ζητήθηκαν και υποβλήθηκαν εισηγείται /γνωμοδοτεί στην αρμόδια περιβαλλοντική αρχή την υπαγωγή ή όχι στο Άρθρο 4.7 περί εξαιρέσεων των υδατικών συστημάτων που επηρεάζονται από το υπό εξέταση έργο. Στην περίπτωση που η αρμόδια Διεύθυνση Υδάτων κρίνει ότι το υπό εξέταση έργο, παρόλο που θα έχει ως αποτέλεσμα τη μη επίτευξη των στόχων της Οδηγίας για ένα ή περισσότερα ΥΣ, δεν πληροί τις προϋποθέσεις για την υπαγωγή των σχετικών ΥΣ σε εξαίρεση του Άρθρου 4.7, τότε η εισήγηση/γνωμοδότησή της περί μη υπαγωγής στο Άρθρο 4.7 έχει αρνητικό χαρακτήρα για την υλοποίηση του έργου και δεσμεύει την περιβαλλοντική αρχή²³.
- Κατά την ως άνω περιγραφείσα διαδικασία η αρμόδια Διεύθυνση Υδάτων δύναται να ζητήσει τη γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης Υδάτων, ειδικά σε περιπτώσεις σύνθετου έργου ή/και σε περιπτώσεις, όπου η εκτίμηση και αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων σε ΥΣ χρήζει ειδικής ευρύτερης διερεύνησης.
- Το αποτέλεσμα της διαδικασίας υπαγωγής ή μη του ή των σχετικών ΥΣ στο Άρθρο 4.7 καταγράφεται υποχρεωτικά στην ΑΕΠΟ²⁴ του έργου ή στην απόφαση μη έκδοσης ΑΕΠΟ, ανάλογα με το τελικό αποτέλεσμα της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου και η σχετική απόφαση διαβιβάζεται από την αρχή περιβαλλοντικής αδειοδότησης τόσο στην αρμόδια Διεύθυνση Υδάτων όσο και στη Γενική Διεύθυνση Υδάτων για να περιληφθεί στην Αναθεώρηση του οικείου ΣΔΛΑΠ.

Για έργα εθνικής σημασίας, ή επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος ή κοινού ενδιαφέροντος ο φορέας του έργου μπορεί να καταθέσει αίτημα αξιολόγησης της εφαρμοσιμότητας του 4.7 και τυχόν ελέγχου υπαγωγής ανεξάρτητα από τη διαδικασία που περιγράφεται ανωτέρω. Δηλαδή πριν τη διαδικασία της περιβαλλοντικής εκτίμησης. Στην περίπτωση αυτή το αίτημα περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία τεκμηρίωσης που

²⁰ Η της δήλωσης υπαγωγής του έργου σε ΠΠΔ. Στο πλαίσιο αυτό η ΓΔΥ και οι Δ/νσεις Υδάτων ενημερώνουν τις αρμόδιες περιβαλλοντικές αρχές σχετικά με τη διαδικασία που ακολουθείται.

²¹ Ομοίως

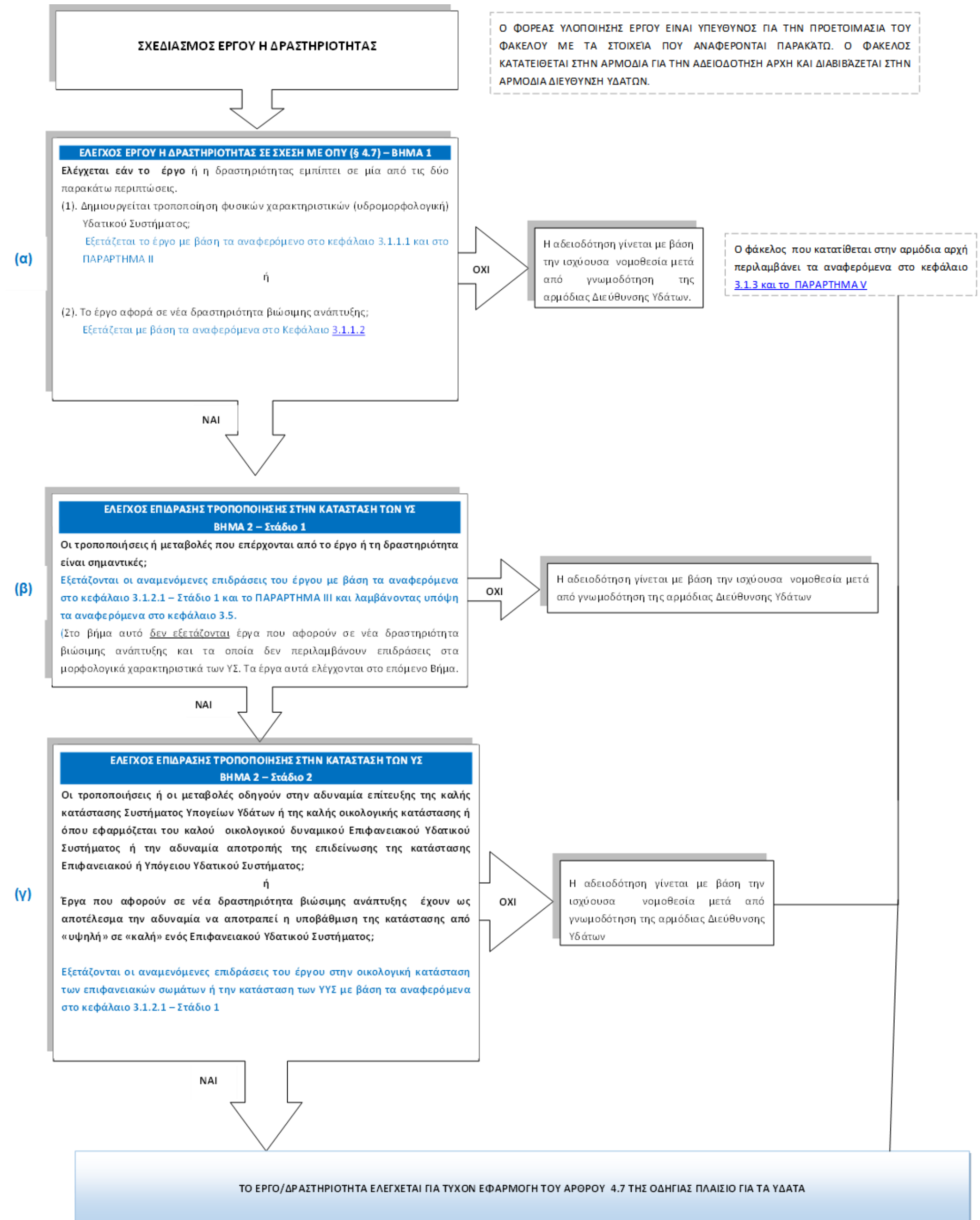
²² Ομοίως

²³ Η εισήγηση της Δ/νσης Υδάτων αφορά σε θέματα αρμοδιότητας της τα οποία περιλαμβάνουν τις ερωτήσεις 1 και 2 του διαγράμματος ροής της διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 4.7 δηλαδή τα σημεία (α) – (δ) του διαγράμματος των επόμενων σελίδων που περιλαμβάνει πρακτικά τις κατευθύνσεις που δίνονται στα κεφάλαια 3.1, 3.2 και 3.5 παρακάτω. Για τα λοιπά θέματα γνωμοδοτούν οι καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς.

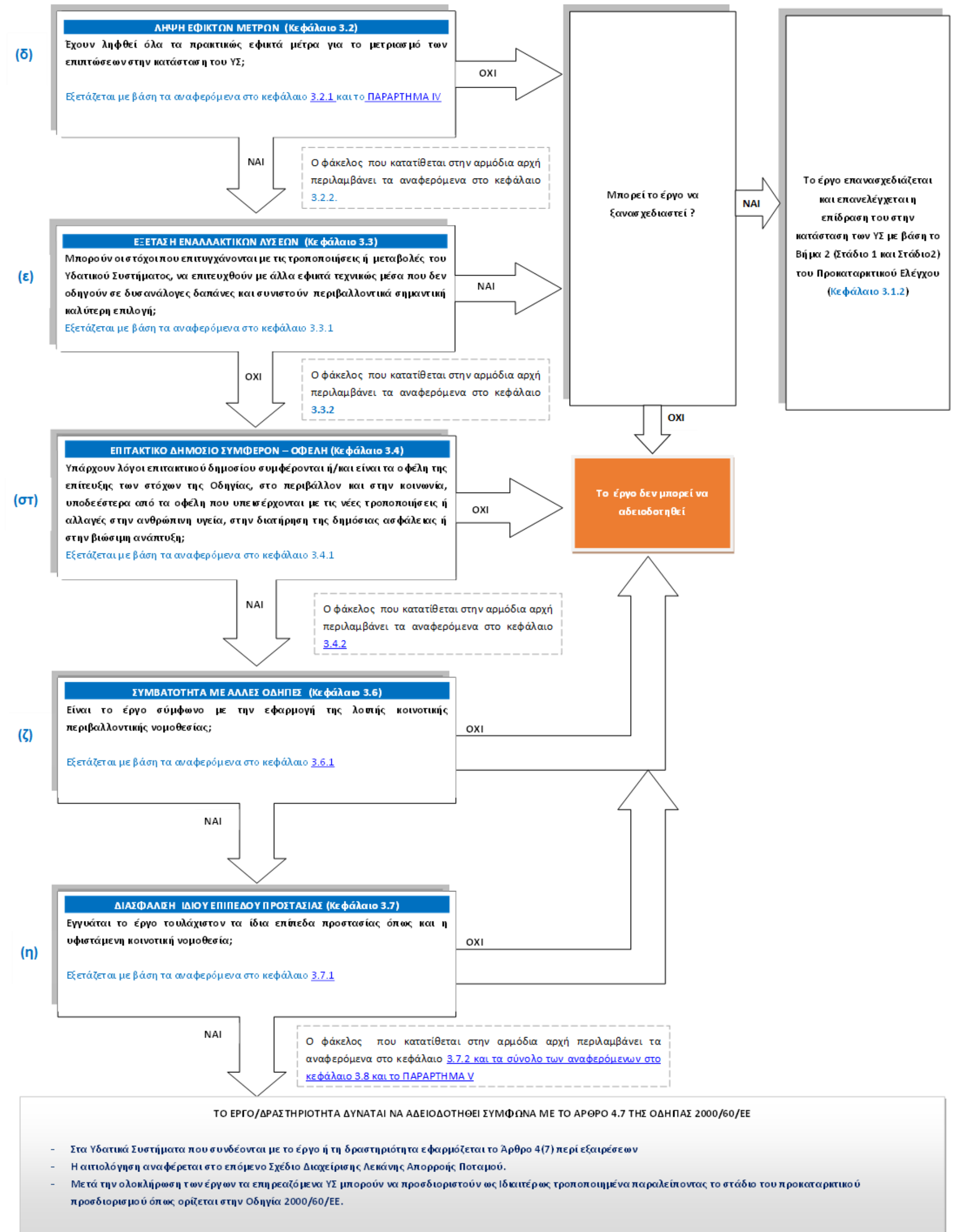
²⁴ Ή στον κατάλογο των εφαρμοζόμενων ΠΠΔ

αναφέρονται στα κεφάλαια 3.1 έως 3.7 του παρόντος (στο βαθμό που απαιτούνται όπως αναφέρεται στα κεφάλαια αυτά) και κατατίθεται στην αρμόδια Δ/ση Υδάτων. Βάσει των ανωτέρω στοιχείων η Διεύθυνση Υδάτων αξιολογεί την υπαγωγή ή όχι στο άρθρο 4.7 των επηρεαζόμενων ΥΣ.. Κατά την ανωτέρω αξιολόγηση η Δ/ση Υδάτων δύναται να ζητήσει επιπλέον στοιχεία από τον φορέα του έργου. Εφόσον ο φάκελος με τα στοιχεία τεκμηρίωσης που αναφέρονται στα κεφάλαια 3.1 έως 3.7 ο οποίος συνοδεύει το αίτημα εξέτασης που κατατίθεται από τον φορέα είναι πλήρης αναρτάται για εύλογο χρονικό διάστημα στην ιστοσελίδα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης με σκοπό την ενημέρωση του κοινού. Στο πλαίσιο αυτό η Δ/ση Υδάτων δύναται να ζητήσει τη γνώμη των αρμοδίων - συναρμοδίων αρχών και υπηρεσιών για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης του αιτήματος η αρμόδια Διεύθυνση Υδάτων δύναται να ζητήσει τη γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης Υδάτων, ειδικά σε περιπτώσεις σύνθετου έργου ή/και σε περιπτώσεις, όπου η εκτίμηση και αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων σε ΥΣ χρήζει ειδικής ευρύτερης διερεύνησης. Σε περίπτωση εφαρμογής εξαίρεσης δυνάμει του Άρθρου 4.7 εκδίδεται σχετική απόφαση του Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης μετά από σχετική εισήγηση της Δ/σης Υδάτων.

Α. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΑΡΘΡΟΥ 4.7

Β. ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΥΧΟΝ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΕΡΓΟΥ Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 4.7

3.1 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 1

A. Το έργο συνεπάγεται νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών επιφανειακού ΥΣ ή μεταβολές της στάθμης υπογείων υδάτων με αποτέλεσμα την αδυναμία επίτευξης της καλής κατάστασης ΥΥΣ ή της καλής οικολογικής κατάστασης ή όπου εφαρμόζεται του καλού οικολογικού επιφανειακού ΥΣ ή την αδυναμία αποτροπής της επιδείνωσης της κατάστασης επιφανειακού ή υπόγειου ΥΣ;

B. Αφορά το έργο νέες ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την αδυναμία να αποτραπεί η υποβάθμιση της κατάστασης από «υψηλή» σε «καλή» ενός επιφανειακού ΥΣ;

3.1.1 ΒΗΜΑ 1 Επιλογή έργων

3.1.1.1 Έργα και δραστηριότητες που εξετάζονται στην ερώτηση 1Α

Για την ερώτηση 1Α εξετάζονται:

- Προγραμματιζόμενα έργα ή δραστηριότητες, που ενδέχεται να δημιουργούν τροποποιήσεις στα φυσικά χαρακτηριστικά ενός ή περισσότερων επιφανειακών ΥΣ.

Ενδεικτικός κατάλογος έργων που δύνανται να εξετασθούν παρατίθεται στο Παράρτημα II

Αφορά σε έργα και δραστηριότητες που αναφέρονται στο κεφάλαιο 1.2 και στο παράρτημα II του παρόντος.

Σημειώνεται ότι κατά την ανανέωση ή/και τροποποίηση των Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων έργων και δραστηριοτήτων των κατηγοριών Α1 και Α2 του παραρτήματος II απαιτείται ο έλεγχος εφαρμοσιμότητας του Άρθρου 4.7 εφόσον πληρούνται αθροιστικά οι ακόλουθες περιπτώσεις:

(α) το έργο δεν έχει ολοκληρωθεί ή/και λειτουργεί μέχρι την έγκριση της τελευταίας Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης του οικείου Υδατικού Διαμερίσματος,

(β) κατά την έγκριση των ΑΕΠΟ του έργου δεν έχουν εφαρμοστεί οι κατευθύνσεις του ΥΠΕΝ για την Εφαρμογή του άρθρου 4.7 όπως έχουν αποτυπωθεί στην έκδοση 1 του παρόντος και δεν έχει εφαρμοστεί η διαδικασία για την εφαρμογή του άρθρου 4.7 όπως περιγράφεται στην 1^η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του οικείου Υδατικού Διαμερίσματος,

(γ) το έργο κατά το 1^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του οικείου Υδατικού Διαμερίσματος δεν έχει εξεταστεί στο πλαίσιο του 4.7.

Ως τροποποίηση φυσικών χαρακτηριστικών νοούνται οι τροποποιήσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά του επιφανειακού ΥΣ, τα οποία σύμφωνα με το Παράρτημα V της Οδηγίας περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Κατηγορία επιφανειακού ΥΣ	Υδρομορφολογικά στοιχεία (Παράρτημα V Οδηγίας 2000/60/ΕΚ
Ποτάμια ΥΣ	• Υδρολογικό καθεστώς ▫ ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών ▫ σύνδεση με συστήματα υπόγειων υδάτων • Συνέχεια του ποταμού • Μορφολογικές συνθήκες ▫ διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού ▫ δομή και υπόστρωμα του πυθμένα του ποταμού ▫ δομή της παρόχθιας ζώνης
Λιμναία ΥΣ	• Υδρολογικό καθεστώς ▫ ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών ▫ χρόνος παραμονής ▫ σύνδεση με το σύστημα υπόγειων υδάτων • Μορφολογικές συνθήκες ▫ διακύμανση του βάθους της λίμνης ▫ ποσότητα, δομή και υπόστρωμα του πυθμένα της λίμνης ▫ δομή της όχθης της λίμνης
Μεταβατικά ΥΣ	• Μορφολογικές συνθήκες ▫ διακύμανση του βάθους ▫ ποσότητα, δομή και υπόστρωμα του πυθμένα ▫ δομή της διαπαλιρροιακής ζώνης • Παλιρροιακό καθεστώς ▫ ροή γλυκού νερού ▫ έκθεση στα κύματα
Παράκτια ΥΣ	• Μορφολογικές συνθήκες ▫ διακύμανση βάθους ▫ δομή και υπόστρωμα της ακτής ▫ δομή της διαπαλιρροιακής ζώνης • Παλιρροιακό καθεστώς ▫ κατεύθυνση δεσποζόντων ρευμάτων έκθεση στα κύματα

- Προγραμματιζόμενα έργα που μπορεί να οδηγήσουν μεταβολές της ποσοτικής κατάστασης των υπογείων υδάτων

Περιλαμβάνονται δραστηριότητες κατασκευής μεγάλων υπογείων έργων ή σημαντικές υπόγειες εκμεταλλεύσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε μεταβολή της ποσοτικής κατάστασης ΥΥΣ.

3.1.1.2 Έργα που εξετάζονται στη ερώτηση 1B

Εξετάζονται έργα που προγραμματίζονται σε αδιατάρακτες περιοχές δηλαδή περιοχές με παρουσία ΥΣ με Υψηλή²⁵ κατάσταση με βάση τα αποτελέσματα του Εγκεκριμένου Σχεδίου Διαχείρισης του Υδατικού Διαμερίσματος ή τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Προγράμματος Παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων της χώρας που μπορούν να αντληθούν από την ιστοσελίδα της ΕΓΥ.

²⁵ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

Αναφέρεται σε δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης, οι οποίες δύνανται να προκαλέσουν υποβάθμιση της Υψηλής²⁶ κατάστασης επιφανειακών ΥΣ σε καλή λόγω απόρριψης ρύπων. Δραστηριότητες, που σχετίζονται με απορρίψεις ρύπων, που οδηγούν σε μέτρια, ελλιπή ή κακή κατάσταση Επιφανειακών ΥΣ ή σε κακή κατάσταση Υπογείων ΥΣ δεν εξετάζονται στο πλαίσιο του Άρθρου 4.7.

Ο καθορισμός της βιωσιμότητας μιας δραστηριότητας εμπεριέχει την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση, καθώς επίσης και την έννοια της μη μόνιμης παρέμβασης (δεδομένου ότι βιώσιμη ανάπτυξη νοείται η ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες)²⁷.

Στο πλαίσιο αυτό, για το χαρακτηρισμό μιας νέας δραστηριότητας ως δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει να εξεταστούν:

- Οι οικονομικές επιπτώσεις της προγραμματιζόμενης δραστηριότητας με όρους κύκλου εργασιών, εσόδων και παραγωγής
- Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στα ύδατα, στον αέρα, στο έδαφος, στο τοπίο, στη χρήση πόρων, στη δημιουργία απορριμμάτων, στη χρήση ανανεώσιμων πόρων κλπ.
- Οι κοινωνικές επιπτώσεις, όπως συμβολή στη δημιουργία θέσεων εργασιών σε τοπικό περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, στο βαθμό καταπολέμησης της ανεργίας, στην άρση κοινωνικού αποκλεισμού κλπ.

Στο πλαίσιο αυτό μια δραστηριότητα μπορεί να θεωρηθεί ως δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης όταν εμπίπτει στις παρακάτω ενδεικτικές κατηγορίες²⁸

1. Δραστηριότητες με περιβαλλοντικά οφέλη που υπερτερούν των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (δηλαδή το περιβαλλοντικό ισοζύγιο είναι θετικό) και κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη τα οποία ισοδυναμούν τουλάχιστον με τις αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις.
2. Δραστηριότητες με περιβαλλοντικά οφέλη τουλάχιστον ισοδύναμα με τις αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και κοινωνικά ή/και οικονομικά οφέλη που υπερτερούν τις κοινωνικές και οικονομικές αρνητικές επιπτώσεις.
3. Δραστηριότητες των οποίων οι αρνητικές επιπτώσεις έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα (πχ το υδάτινο περιβάλλον θα επανέλθει στη πρότερη κατάσταση εντός ενός διαχειριστικού κύκλου) και τα κοινωνικά οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη από αυτή υπερτερούν
4. Δραστηριότητες που προκαλούν υποβάθμιση της κατάστασης των υδάτων από Υψηλή²⁹ σε καλή κατάσταση με μη σημαντικά κοινωνικά ή/και περιβαλλοντικά οφέλη και για τις οποίες τα

26 Ομοίως

27 Guidance Document No 1: Economics and the Environment – The Implementation Challenge of the Water Framework Directive, European Communities, 2003

28 Προσαρμοσμένο με βάση τις κατευθύνσεις της Scottish Environment Protection Agency (SEPA), Derogation Determination - Adverse Impacts on the Water Environment, Regulatory Method (WAT-RM-34), 2013 και τις σχετικές κατευθύνσεις του WISE-RTD – WATER KNOWLEDGE PROGRAMME στην ιστοσελίδα <http://www.wise-rtd.info/en/info/annex-d2a-economic-assessment-new-modificationsactivities-entailing-deterioration-water-status> (πρόσβαση 10/11/2016).

29 Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη υπερτερούν των αρνητικών επιπτώσεων τους.

5. Δραστηριότητες με σημαντικά ή πολύ σημαντικά κοινωνικά ή/και οικονομικά οφέλη και πολύ μικρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, καθώς και για τις οποίες τα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη υπερτερούν τις αρνητικές επιπτώσεις
6. Δραστηριότητες των οποίων οι αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι αμελητέες

Στις δραστηριότητες αυτές δύνανται να ενταχθούν επιπλέον οι εγκαταστάσεις αφαλάτωσης, οι ΕΕΛ καθώς επίσης και λοιπές περιβαλλοντικές υποδομές.

3.1.2 ΒΗΜΑ 2: Αξιολόγηση των έργων

3.1.2.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Τα έργα που έχουν προκύψει από 1^ο Βήμα, ελέγχονται ώστε βάσει του προτεινόμενου διαγράμματος ροής να συνεχιστεί η αξιολόγηση. Ο έλεγχος γίνεται για κάθε έργο χωριστά περιλαμβάνει 2 Στάδια.

1^ο Στάδιο

Κατά τον έλεγχο αυτό αξιολογούνται αρχικά τα έργα με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης των υδρομορφολογικών πιέσεων όπως αυτά έχουν διατυπωθεί στις Κατευθυντήριες Οδηγίες για την ανάλυση των πιέσεων και των επιπτώσεων στο πλαίσιο του Άρθρου 5 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

Στο παράρτημα ΙΙΙ δίνεται ενδεικτικός κατάλογος των κριτηρίων αξιολόγησης των υδρομορφολογικών πιέσεων που αντιστοιχούν για κάθε έργο του παραρτήματος ΙΙ, χωρίς να αποκλείεται η περίπτωση να χρησιμοποιηθούν και άλλα κριτήρια. Κατά την αξιολόγηση των έργων μπορούν να χρησιμοποιηθούν/εφαρμοστούν οποιαδήποτε από τα κριτήρια του παραρτήματος ΙΙΙ και του κεφαλαίου 5 της μεθοδολογίας αξιολόγησης υδρομορφολογικών αλλοιώσεων για την κατηγορία υδάτων που επηρεάζονται, με βάση τα τεχνικά χαρακτηριστικά του έργου που αξιολογείται.

Αυτά τα κριτήρια σχετίζονται με τα τεχνικά χαρακτηριστικά του έργου και είναι μετρήσιμα. Δηλαδή η βαθμολόγηση των κριτηρίων δεν έχει σχέση με τα προτεινόμενα μέτρα άμβλυνσης των επιπτώσεων αλλά με τα τεχνικά χαρακτηριστικά του έργου, όπως αυτό έχει σχεδιαστεί. Τυχόν κατασκευαστικά ή και λειτουργικά στοιχεία τα οποία αποσκοπούν στην άμβλυνση των επιπτώσεων και έχουν ενταχθεί στη φάση της αξιολόγησης στο σχεδιασμό του έργου λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των κριτηρίων (πχ. Διατάξεις για την εξασφάλιση κατάλληλης παροχής ή κανόνες λειτουργίας που εξασφαλίζουν κατάλληλη υδρολογική δίαιτα κατάντη φραγμάτων). Μέτρα άμβλυνσης των επιπτώσεων τα οποία μπορεί να προβλέπονται στο πλαίσιο έργων αλλά ο σχεδιασμός τους δεν έχει περιληφθεί στην τεχνική μελέτη των έργων κατά τη φάση αξιολόγησης (πχ δίοδοι ψαριών ο τελικός σχεδιασμός των οποίων προβλέπεται να γίνει σε επόμενο στάδιο της τεχνικής μελέτης των έργων) αξιοποιούνται στο 2^ο στάδιο του 2^{ου} βήματος προκειμένου να αξιολογηθεί αν υποβαθμίζεται η κατάσταση του ΥΣ.

Για κάθε ένα από τα ανωτέρω κριτήρια που μπορεί να εφαρμοστεί στο προγραμματιζόμενο έργο ή τη δραστηριότητα δίνεται η ζητούμενη τιμή με βάση τα τεχνικά στοιχεία του έργου.

Για έργα και δραστηριότητες που επηρεάζουν ποτάμια ΥΣ αναμένεται να εφαρμόζονται τουλάχιστον 3 κριτήρια. Εφόσον δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν τουλάχιστον 3 κριτήρια του ενδεικτικού καταλόγου θα πρέπει να γίνεται σχετική τεκμηριωμένη αναφορά.

Για έργα και δραστηριότητες που επηρεάζουν λιμναία ΥΣ αναμένεται να εφαρμόζονται τουλάχιστον 2 κριτήρια. Εφόσον δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν τουλάχιστον 2 κριτήρια του ενδεικτικού καταλόγου θα πρέπει να γίνεται σχετική τεκμηριωμένη αναφορά.

Για έργα και δραστηριότητες που επηρεάζουν μεταβατικά ή παράκτια ΥΣ αναμένεται να εφαρμόζονται τουλάχιστον 2 κριτήρια. Εφόσον δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν τουλάχιστον 2 κριτήρια του ενδεικτικού καταλόγου θα πρέπει να γίνεται σχετική τεκμηριωμένη αναφορά.

Στη συνέχεια ακολουθείται η ακόλουθη διαδικασία:

1. Κάθε κριτήριο βαθμολογείται από 1-5 με βάση τα όρια που δίνονται στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΓΔΥ του ΥΠΕΝ για την αξιολόγηση των πιέσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των ΥΣ.
2. Υπολογίζεται ο μέσος όρος της βαθμολογίας των επιμέρους κριτηρίων που εξετάζονται για το έργο.
 - Εάν ο μέσος όρος που προκύπτει είναι **ίσος ή μεγαλύτερος** από 3,5 τότε θεωρείται ότι το έργο ενδέχεται να δημιουργήσει σημαντικές ή πολύ σημαντικές πιέσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά και εξετάζεται περαιτέρω.
 - Εάν ο μέσος όρος που προκύπτει είναι μικρότερος από 3,5 έως 2,5 τότε εξετάζεται η βαθμολογία των επιμέρους κριτηρίων με τη μεγαλύτερη βαθμολογία ως ακολούθως:
 - Για έργα ή δραστηριότητες που επηρεάζουν ποτάμια ΥΣ για τα οποία ο μέσος όρος 3 τουλάχιστον κριτηρίων είναι ίσος ή μεγαλύτερος από 3 τότε αξιολογούνται περαιτέρω.
 - Για έργα ή δραστηριότητες που επηρεάζουν ποτάμια ΥΣ και για τα οποία δεν είναι δυνατό λόγω της φύσης του έργου να εξεταστούν 3 ή περισσότερα κριτήρια δεν είναι απαραίτητη η περαιτέρω εξέταση τους, δεδομένου ότι οι τροποποιήσεις που ενέχουν δεν αναμένεται να οδηγήσουν σε σημαντικές πιέσεις στα χαρακτηριστικά των ΥΣ που επηρεάζονται από αυτά και σε κάθε περίπτωση είναι δυνατό να αντιμετωπιστούν με τα μέτρα μετριασμού που τίθενται στην άδεια τους.
 - Για έργα ή δραστηριότητες που επηρεάζουν λιμναία, μεταβατικά ή παράκτια ΥΣ για τα οποία ο μέσος όρος 2 τουλάχιστον κριτηρίων είναι ίσος ή μεγαλύτερος από 3 τότε αξιολογούνται περαιτέρω
 - Για έργα ή δραστηριότητες που επηρεάζουν λιμναία, μεταβατικά ή παράκτια ΥΣ και για τα οποία δεν είναι δυνατό λόγω της φύσης του έργου να εξεταστούν 2 ή περισσότερα κριτήρια δεν είναι απαραίτητη η περαιτέρω εξέταση τους δεδομένου ότι οι τροποποιήσεις που ενέχουν δεν αναμένεται να οδηγήσουν σε σημαντικές πιέσεις στα χαρακτηριστικά των ΥΣ που επηρεάζονται από αυτά και σε κάθε περίπτωση είναι δυνατό να αντιμετωπιστούν με τα μέτρα μετριασμού που τίθενται στην άδεια τους.

Τα βασικά αποτελέσματα παρουσιάζονται σε μορφή πίνακα όπου δίνονται οι ανωτέρω πληροφορίες με συνοπτική τεκμηρίωση και αναφορά στη πηγή προέλευσης.

Κατά την ανωτέρω αξιολόγηση η επίδραση των υφιστάμενων (κατασκευασμένων ή υπό κατασκευή) ή άλλων προγραμματιζόμενων έργων λαμβάνεται υπόψη ως ακολούθως:

1. Εφόσον τα υφιστάμενα ή προγραμματιζόμενα έργα/παρεμβάσεις περιλαμβάνουν επιδράσεις ίδιας φύσης με το εξεταζόμενο έργο (δηλ. παρεμβάσεις που μπορούν να αξιολογηθούν με κοινά κριτήρια ως προς τις υδρομορφολογικές αλλοιώσεις, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη μεθοδολογία αξιολόγησης των υδρομορφολογικών αλλοιώσεων) τότε στο βαθμό που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία από το ΣΔΛΑΠ, την περιβαλλοντική αδειοδότηση, τυχόν εγκεκριμένες μελέτες, τοπογραφικά διαγράμματα, δορυφορικές εικόνες, αεροφωτογραφίες κ.λπ. τα χαρακτηριστικά των υφιστάμενων ή προγραμματιζόμενων έργων/παρεμβάσεων λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό των εξεταζόμενων κριτηρίων.
2. Εφόσον τα υφιστάμενα ή προγραμματιζόμενα έργα/παρεμβάσεις περιλαμβάνουν επιδράσεις διαφορετικής φύσης σε σχέση με το εξεταζόμενο έργο (δηλ. επιδράσεις που αξιολογούνται με διαφορετικά κριτήρια ως προς τις υδρομορφολογικές αλλοιώσεις σύμφωνα με το κεφ. 5 της μεθοδολογίας αξιολόγησης των υδρομορφολογικών αλλοιώσεων) τότε τα έργα αυτά παρουσιάζονται και περιγράφονται και οι πιέσεις τους στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά του ΥΣ συναξιολογούνται σε ειδικό κεφάλαιο κατά την τεκμηρίωση του επόμενου 2^{ου} Σταδίου.

Για τα έργα που από την παραπάνω διαδικασία προκύπτει ότι ενδέχεται να δημιουργήσουν σημαντικές ή πολύ σημαντικές πιέσεις στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά ακολουθεί η εξέτασή τους στο 2^ο Στάδιο.

2^ο Στάδιο

Στο Στάδιο αυτό ελέγχονται τα έργα που έχουν προκύψει από το 1^ο Στάδιο, με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

Κριτήριο 1: Οι τροποποιήσεις ή μεταβολές που επέρχονται από το έργο θα πρέπει να είναι σημαντικές και μόνιμες και

Κριτήριο 2 : Οι τροποποιήσεις ή οι μεταβολές οδηγούν στην αδυναμία επίτευξης της καλής οικολογικής κατάστασης ή όπου εφαρμόζεται του Καλού Οικολογικού Δυναμικού επιφανειακού ΥΣ, ή στην αδυναμία επίτευξης της καλής κατάστασης Υπόγειου ΥΥΣ ή στην αδυναμία αποτροπής της επιδείνωσης της κατάστασης επιφανειακού ή υπόγειου ΥΣ.».

Σύμφωνα με το GD 36:

- η «υποβάθμιση της κατάστασης» του σχετικού επιφανειακού ΥΣ περιλαμβάνει υποβάθμιση κατά μία κλάση οποιουδήποτε από τα «ποιοτικά στοιχεία» υπό την έννοια του παραρτήματος V της ΟΠΥ ακόμα και αν η υποβάθμιση δεν οδηγεί σε γενική μεταβολή της ταξινόμησης του ΥΣ.
- αν το ποιοτικό στοιχείο είναι ήδη στη χαμηλότερη κλάση, τυχόν υποβάθμιση του εν λόγω στοιχείου αποτελεί υποβάθμιση της κατάστασης υπό την έννοια του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο α σημείο i της ΟΠΥ.

Επισημαίνεται, ότι υπόκεινται σε υποχρεωτικό έλεγχο στο Στάδιο 2, έργα για τα οποία ήδη από το Στάδιο 1 έχει διαγνωστεί ότι θα δημιουργήσουν πολύ σημαντικές αλλαγές στα υδρομορφολογικά

χαρακτηριστικά του ΥΣ και περαιτέρω οδηγούν σε αλλαγή του τύπου του ΥΣ π.χ. ποτάμιο ΥΣ σε λιμναίου τύπου ΥΣ (ταμιευτήρας).

Ορισμένα παραδείγματα των ανωτέρω για τα επιφανειακά και υπόγεια ΥΣ όπως δίνονται στο GD 36 παρατίθενται παρακάτω. Στις περιπτώσεις μεταβολής της κατηγορίας του ΥΣ, δεδομένων των διαφορετικών βιολογικών ποιοτικών στοιχείων και δεικτών που λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης δεν είναι δυνατή η αξιολόγηση επιμέρους ΠΣ αλλά της συνολικής αλλαγής τύπου του ΥΣ καθώς, η αξιολόγηση της μεταβολής (υποβάθμισης ή μη) επιμέρους ΠΣ είναι δυνατή μεταξύ ίδιου τύπου ΥΣ. Στις περιπτώσεις αυτές τα παρακάτω παραδείγματα δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν.

Παράδειγμα 1 – ΕΥΣ. Υποβάθμιση της Οικολογικής Κατάστασης									
Ποιοτικά στοιχεία	Βιολογικά ποιοτικά στοιχεία (ΒΠΣ)			Ποιοτικά στοιχεία των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών που υποστηρίζουν τα βιολογικά στοιχεία			Χημικά και φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία που υποστηρίζουν τα βιολογικά στοιχεία		Οικολογική κατάσταση
	Υδατική χλωρίδα	Πανίδα βενθικών ασπόνδυλων	Ιχθυοπανίδα	Υδρολογικό καθεστώς	Μορφολογικές συνθήκες	Συνέχεια	Γενικές συνθήκες	Συγκεκριμένοι ρύποι στη λεκάνη απορροής	
Σημείο Εκκίνησης - Κατάσταση	Καλή	Καλή	Μέτρια	Κατώτερη της καλής*	Καλή*	Κατώτερη της καλής*	Καλή**	Καλή	Μέτρια
									
Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης - Νέα κατάσταση	Καλή	Μέτρια	Ελλιπής	Κατώτερη της καλής*	Κατώτερη της καλής*	Κατώτερη της καλής*	Καλή**	Καλή	Ελλιπής
Σημείο εκκίνησης: Μέτρια οικολογική κατάσταση λόγω ιχθυοπανίδας Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης: Υποβάθμιση της πανίδας βενθικών ασπόνδυλων και της ιχθυοπανίδας ως επίπτωση της υποβάθμισης των μορφολογικών συνθηκών. Η οικολογική κατάσταση υποβαθμίζεται σε ελλιπή, ενεργοποιώντας έτσι τον Έλεγχο του Άρθρου 4.7. <i>* Συνθήκες που δεν συνάδουν με την επίτευξη των τιμών που καθορίζονται για την καλή κατάσταση των ΒΠΣ</i> <i>** Συνθήκες που συνάδουν με την επίτευξη των τιμών που καθορίζονται για την καλή κατάσταση των ΒΠΣ</i>									
Παράδειγμα 2 – ΕΥΣ. Η Οικολογική Κατάσταση παραμένει ίδια αλλά υπάρχει υποβάθμιση βιολογικού ποιοτικού στοιχείου									
Ποιοτικά στοιχεία	Βιολογικά ποιοτικά στοιχεία (ΒΠΣ)			Ποιοτικά στοιχεία των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών που υποστηρίζουν τα βιολογικά στοιχεία			Χημικά και φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία που υποστηρίζουν τα βιολογικά στοιχεία		Οικολογική κατάσταση
	Υδατική χλωρίδα	Πανίδα βενθικών ασπόνδυλων	Ιχθυοπανίδα	Υδρολογικό καθεστώς	Μορφολογικές συνθήκες	Συνέχεια	Γενικές συνθήκες	Συγκεκριμένοι ρύποι στη λεκάνη απορροής	
Σημείο εκκίνησης - Κατάσταση	Καλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Καλή*	Υψηλή	Καλή
									
Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης - Νέα κατάσταση	Καλή	Υψηλή	Καλή	Καλή*	Υψηλή	Καλή*	Καλή*	Υψηλή	Καλή
Σημείο εκκίνησης: Η Καλή οικολογική κατάσταση Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης: Η οικολογική κατάσταση παραμένει καλή αλλά ένα ΒΠΣ μπορεί έχει υποβαθμιστεί, σε αυτό το παράδειγμα η ιχθυοπανίδα εξαιτίας υποβάθμισης του υδρολογικού καθεστώτος και της συνέχειας, ενεργοποιώντας έτσι τον Έλεγχο του Άρθρου 4.7. <i>* Συνθήκες που δεν συνάδουν με την επίτευξη των τιμών που καθορίζονται για την καλή κατάσταση των ΒΠΣ</i> <i>** Συνθήκες που συνάδουν με την επίτευξη των τιμών που καθορίζονται για την καλή κατάσταση των ΒΠΣ</i>									

Παράδειγμα 3 - ΕΥΣ. Υποβάθμιση από την Υψηλή Κατάσταση στην Καλή

Ποιοτικά στοιχεία	Βιολογικά ποιοτικά στοιχεία (ΒΠΣ)			Ποιοτικά στοιχεία των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών που υποστηρίζουν τα βιολογικά στοιχεία			Χημικά και φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία που υποστηρίζουν τα βιολογικά στοιχεία		Οικολογική κατάσταση
	Υδατική χλωρίδα	Πανίδα βενθικών ασπόνδυλων	Ιχθυοπανίδα	Υδρολογικό καθεστώς	Μορφολογικές συνθήκες	Συνέχεια	Γενικές συνθήκες	Συγκεκριμένοι ρύποι στη λεκάνη απορροής	
Σημείο εκκίνησης - Κατάσταση	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή
									
Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης - Νέα κατάσταση	Υψηλή	Καλή	Καλή	Υψηλή	Καλή*	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Καλή

Σημείο εκκίνησης: Η Υψηλή οικολογική κατάσταση

Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης: Η πανίδα βενθικών ασπόνδυλων, η ιχθυοπανίδα και οι μορφολογικές συνθήκες υποβαθμίζονται και ως αποτέλεσμα η οικολογική κατάσταση υποβαθμίζεται από άριστη σε καλή, ενεργοποιώντας έτσι τον Έλεγχο του Άρθρου 4.7.

* Συνθήκες που δεν συνάδουν με την επίτευξη των τιμών που καθορίζονται για την καλή κατάσταση των ΒΠΣ

** Συνθήκες που συνάδουν με την επίτευξη των τιμών που καθορίζονται για την καλή κατάσταση των ΒΠΣ

Παράδειγμα 4 - ΕΥΣ. Υποβάθμιση ποιοτικού στοιχείου, που είναι ήδη στη χαμηλότερη κλάση

Ποιοτικά στοιχεία	Βιολογικά ποιοτικά στοιχεία (ΒΠΣ)			Ποιοτικά στοιχεία των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών που υποστηρίζουν τα βιολογικά στοιχεία			Χημικά και φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία που υποστηρίζουν τα βιολογικά στοιχεία		Οικολογική κατάσταση
	Υδατική χλωρίδα	Πανίδα βενθικών ασπόνδυλων	Ιχθυοπανίδα	Υδρολογικό καθεστώς	Μορφολογικές συνθήκες	Συνέχεια	Γενικές συνθήκες	Συγκεκριμένοι ρύποι στη λεκάνη απορροής	
Σημείο εκκίνησης - Κατάσταση	Καλή	Μέτρια	Κακή	Κατώτερη της καλής*	Καλή **	Κατώτερη της καλής*	Κατώτερη της καλής*	Κατώτερη της καλής*	Κακή
									
Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης - Νέα κατάσταση	Καλή	Μέτρια	Κακή (περαιτέρω υποβάθμιση)	Κατώτερη της καλής*	Κατώτερη της καλής*	Κατώτερη της καλής*	Κατώτερη της καλής*	Κατώτερη της καλής*	Κακή

Σημείο εκκίνησης: Η Κακή οικολογική κατάσταση (λόγω ιχθυοπανίδας)

Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης: Το ποιοτικό στοιχείο που είναι ήδη στη χαμηλότερη κλάση (κακή) υποβαθμίζει περαιτέρω πχ. περαιτέρω απώλεια συνθέσεως και της αφθονίας της ιχθυοπανίδας εξαιτίας μεταβολών των μορφολογικών συνθηκών, ενεργοποιώντας ως αποτέλεσμα τον Έλεγχο του Άρθρου 4.7. Περαιτέρω υποβάθμιση ενός ποιοτικού στοιχείου που είναι ήδη στη χαμηλότερη κλάση θεωρείται υποβάθμιση και απομακρύνει το ΥΣ ακόμα περισσότερο από την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

* Συνθήκες που δεν συνάδουν με την επίτευξη των τιμών που καθορίζονται για την καλή κατάσταση των ΒΠΣ

** Συνθήκες που συνάδουν με την επίτευξη των τιμών που καθορίζονται για την καλή κατάσταση των ΒΠΣ

Παράδειγμα 5 – ΥΥΣ. Υποβάθμιση της ποσοτικής κατάστασης από «καλή» σε «κακή»

Ποιοτικά Στοιχεία	Κριτήρια				Ποσοτική Κατάσταση ΥΥΣ
	1) Ο διαθέσιμος πόρος υπόγειων υδάτων δεν εξαντλείται από το μακροπρόθεσμο ετήσιο μέσο όρο άντλησης	2) Καμία σημαντική υποβάθμιση της χημικής ή/και της οικολογικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων ως αποτέλεσμα ανθρωπογενούς μεταβολής της στάθμης των υδάτων ή αλλαγής των συνθηκών ροής που θα οδηγούσαν σε μη επίτευξη των σχετικών στόχων του άρθρου 4 για συνδεδεμένα ΕΥΣ	3) Δεν προκαλείται σοβαρή ζημία σε εξαρτώμενα από τα ΥΥΣ χερσαία οικοσυστήματα από ανθρωπογενείς μεταβολές της στάθμης των υδάτων	4) Δεν προκαλείται υφαλμύρωση ή άλλου είδους διείσδυση ρύπων ως αποτέλεσμα ανθρωπογενών αλλαγών της κατεύθυνσης της ροής	
Σημείο εκκίνησης – Κατάσταση	Καλή	Καλή	Καλή	Καλή	Καλή

Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης - Νέα κατάσταση	Καλή	Καλή	Κακή	Καλή	Κακή
--	------	------	------	------	------

Σημείο εκκίνησης: Η (γενική) Ποσοτική Κατάσταση του ΥΥΣ ταξινομείται ως «Καλή» καθώς κάθε κριτήριο πληροί τις συνθήκες για «καλή».

Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης: Εξαιτίας της τροποποίησης ενός κριτηρίου αναμένεται υποβάθμιση από «Κακή» σε «Κακή» (σε αυτό το παράδειγμα εξαιτίας της ζημίας ενός εξαρτώμενου χερσαίου οικοσυστήματος), επέρχεται υποβάθμιση της (συνολικής) ποσοτικής κατάστασης, ενεργοποιώντας, κατά συνέπεια τον Έλεγχο του Άρθρου 4.7.

Παράδειγμα 6 – ΥΥΣ. ΥΥΣ, που έχει ήδη ταξινομηθεί σε Κακή κατάσταση και ένα ακόμα κριτήριο δεν πληροί τις προϋποθέσεις

Ποιοτικά Στοιχεία	Κριτήρια				Ποσοτική Κατάσταση ΥΥΣ
	1) Ο διαθέσιμος πόρος υπόγειων υδάτων δεν εξαντλείται από το μακροπρόθεσμο ετήσιο μέσο όρο άντλησης	2) Καμία σημαντική υποβάθμιση της χημικής ή/και της οικολογικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων ως αποτέλεσμα ανθρωπογενούς μεταβολής της στάθμης των υδάτων ή αλλαγής των συνθηκών ροής που θα οδηγούσαν σε μη επίτευξη των σχετικών στόχων του άρθρου 4 για συνδεδεμένα ΕΥΣ	3) Δεν προκαλείται σοβαρή ζημία σε εξαρτώμενα από τα ΥΥΣ χερσαία οικοσυστήματα από ανθρωπογενείς μεταβολές της στάθμης των υδάτων	4) Δεν προκαλείται υφαλμύρωση ή άλλου είδους διείσδυση ρύπων ως αποτέλεσμα ανθρωπογενών αλλαγών της κατεύθυνσης της ροής	
Σημείο εκκίνησης – Κατάσταση	Καλή	Καλή	Καλή	Κακή	Κακή

Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης - Νέα κατάσταση	Καλή	Καλή	Κακή	Κακή	Κακή
--	------	------	------	------	------

Σημείο εκκίνησης: Η (γενική) Ποσοτική Κατάσταση του ΥΥΣ ταξινομείται ως «Κακή» καθώς ένα κριτήριο δεν πληροί τις προϋποθέσεις για «Καλή» κατάσταση (πχ λόγω υφαλμύρωσης).

Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης: Περαιτέρω μεταβολή της στάθμης των υπόγειων υδάτων θα οδηγούσε σε περαιτέρω υποβάθμιση (σε αυτό το παράδειγμα θα καταστρεφόταν ένα χερσαίο οικοσύστημα) και «αδυναμία επίτευξης καλής κατάστασης του ΥΥΣ», ενεργοποιώντας, κατά συνέπεια, τον Έλεγχο του Άρθρου 4.7.

Παράδειγμα 7 – ΥΥΣ. Περαιτέρω υποβάθμιση ενός κριτηρίου που ήδη ταξινομείται ως «Κακή» κατάσταση και που οδηγεί στην αδυναμία επίτευξης της «Καλής» κατάστασης

Ποιοτικά Στοιχεία	Κριτήρια				Ποσοτική Κατάσταση ΥΥΣ
	1) Ο διαθέσιμος πόρος υπόγειων υδάτων δεν εξαντλείται από το μακροπρόθεσμο ετήσιο μέσο όρο άντλησης	2) Καμία σημαντική υποβάθμιση της χημικής ή/και της οικολογικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων ως αποτέλεσμα ανθρωπογενούς μεταβολής της στάθμης των υδάτων ή αλλαγής των συνθηκών ροής που θα οδηγούσαν σε μη επίτευξη των σχετικών στόχων του άρθρου 4 για συνδεδεμένα ΕΥΣ	3) Δεν προκαλείται σοβαρή ζημία σε εξαρτώμενα από τα ΥΥΣ χερσαία οικοσυστήματα από ανθρωπογενείς μεταβολές της στάθμης των υδάτων	4) Δεν προκαλείται υφαλμύρωση ή άλλου είδους διείσδυση ρύπων ως αποτέλεσμα ανθρωπογενών αλλαγών της κατεύθυνσης της ροής	
Σημείο εκκίνησης – Κατάσταση	Καλή	Καλή	Κακή	Καλή	Κακή
 					
Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης - Νέα κατάσταση	Καλή	Καλή	Κακή	Καλή	Κακή
Σημείο εκκίνησης: Η (γενική) Ποσοτική Κατάσταση του ΥΥΣ ταξινομείται ως «Κακή» καθώς ένα κριτήριο δεν πληροί τις προϋποθέσεις για «Καλή» κατάσταση (πχ εξαιτίας καταστροφής ενός εξαρτώμενου από το ΥΥΣ χερσαίου οικοσυστήματος). Επίπτωση εξαιτίας της τροποποίησης: Εξαιτίας της τροποποίησης το ίδιο κριτήριο που είναι ήδη προβληματικό υποβαθμίζεται περαιτέρω (π.χ. περαιτέρω ζημιές στο ίδιο ή επιπλέον ζημία σε ένα άλλο χερσαίο οικοσύστημα) οδηγώντας σε «αδυναμία επίτευξης καλής κατάστασης του ΥΥΣ» και ενεργοποιώντας, κατά συνέπεια, τον Έλεγχο του Άρθρου 4.7.					

Όσον αφορά στα ΙΤΥΣ η αξιολόγηση τυχόν υποβάθμισης της κατάστασής τους γίνεται μέσω των μέτρων μετριασμού που ήδη έχουν προταθεί για την επίτευξη του ΚΟΔ. Ειδικότερα,

- Εφόσον οι ομάδες μέτρων μετριασμού επίτευξης του ΚΟΔ που ήδη έχουν προταθεί για το εξεταζόμενο ΥΣ καλύπτουν την νέα υδρομορφολογική αλλοίωση τότε θεωρείται ότι οι νέες τροποποιήσεις ή μεταβολές δεν οδηγούν στην αδυναμία επίτευξης του Καλού Οικολογικού Δυναμικού. Στην περίπτωση αυτή η απάντηση στην ερώτηση είναι αρνητική και το έργο δεν εξετάζεται περαιτέρω.
- Εφόσον για την εξεταζόμενη νέα υδρομορφολογική αλλοίωση απαιτούνται επιπλέον, των ήδη προταθέντων, ομάδων μέτρων μετριασμού για την επίτευξη του ΚΟΔ τότε η απάντηση στην ερώτηση είναι θετική και συνεχίζεται η αξιολόγηση του έργου με την επόμενη ερώτηση.

Η έννοια της μονιμότητας της νέας τροποποίησης ή της μεταβολής στα χαρακτηριστικά του ΥΣ και των μεσοπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων επιπτώσεων από αυτές, μπορεί να τεκμηριωθεί με την επίδραση του έργου σε παραμέτρους που απαιτείται να παρακολουθούνται για την ταξινόμηση της κατάστασης των υδατικών συστημάτων. Θεωρείται ότι εφόσον οι μεταβολές στις παραμέτρους αυτές είναι μη αντιστρεπτές τότε η νέα τροποποίηση ή μεταβολή θεωρείται μόνιμη.

Τροποποιήσεις ή μεταβολές, που οδηγούν σε αρνητικές επιπτώσεις, που μπορεί να προκύψουν κατά την κατασκευή ή τη συντήρηση έργων δε χρειάζεται να αντιμετωπιστούν εάν δεν επέρχεται επιδείνωση της κατάστασης ή του δυναμικού στο υδατικό σύστημα ή σε τμήματα αυτού μετά το πέρας της υλοποίησης των σχετικών εργασιών.

Εφόσον τα έργα οδηγεί σε μόνιμη μεταβολή της στάθμης ΥΥΣ τότε η αξιολόγηση συνεχίζεται στην ερώτηση 2.

Εάν από την αξιολόγηση του Βήματος 2 για το έργο προκύψει αρνητική απάντηση τότε το Άρθρο 4.7 δεν εφαρμόζεται.

Εάν προκύψει θετική απάντηση τότε συνεχίζεται η αξιολόγηση του έργου με την επόμενη ερώτηση.

Σε περιπτώσεις που η αξιολόγηση της μεταβολής των ΒΠΣ λόγω υδρομορφολογικών αλλαγών-δεν είναι δυνατό να ποσοτικοποιηθεί λόγω έλλειψης επαρκών δεδομένων από το ΕΔΠ τότε, βάσει της αρχής της πρόληψης, και χωρίς περαιτέρω τεκμηρίωση, θεωρείται ότι η μεταβολή των ΒΠΣ που επέρχεται στα ΥΣ από τη υδρομορφολογική αλλοίωση είναι σημαντική και συνεχίζεται η αξιολόγηση του έργου με την επόμενη ερώτηση.

3.1.3 Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση της απάντησης που προκύπτει κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τα βασικά στοιχεία των έργων βάσει των οποίων τεκμαίρεται η τροποποίηση ή μεταβολή σύμφωνα με την ανάλυση του Βήματος 1 και οι επιμέρους παράμετροι που επηρεάζονται.
- Τα βασικά στοιχεία των έργων βάσει των οποίων γίνεται η αξιολόγηση σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης των πιέσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά και τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή των κριτηρίων 1 και 2 του Βήματος 2.
- Τα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά που επηρεάζονται και αναφέρονται στο Βήμα 2 με κατά το δυνατό ποσοτικά στοιχεία και οι αναμενόμενες μεταβολές στα ποιοτικά στοιχεία που επιδρούν σε αυτά.
- Τα Επιφανειακά ΥΣ ή τα Υπόγεια ΥΣ που επηρεάζονται από τις νέες τροποποιήσεις ή μεταβολές και εξετάζονται για υπαγωγή στο Άρθρο 4.7 με παράθεση σχήματος (εφόσον είναι εφικτό)

3.2 Διάγραμμα Ροής -Ερώτηση 2

Εχουν ληφθεί όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για το μετριασμό των επιπτώσεων στην κατάσταση του ΥΣ;

3.2.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Η ανάλυση γίνεται σε επίπεδο έργου. Δίνονται όλα τα μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων στο περιβάλλον που λαμβάνονται κατά το σχεδιασμό των προγραμματιζόμενων έργων. Τα μέτρα που προβλέπονται θα πρέπει:

- να είναι τεχνικώς εφικτά,
- να μην οδηγούν σε δυσανάλογο κόστος και
- να είναι συμβατά με τη νέα τροποποίηση ή την ανθρώπινη δραστηριότητα βιώσιμης ανάπτυξης.

Ο φορέας υλοποίησης του έργου παραθέτει κατάλογο των προβλεπόμενων μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων στα ύδατα που επηρεάζονται από το έργο.

Για να είναι δυνατό να καταρτιστεί τέτοιος κατάλογος θα πρέπει το έργο να βρίσκεται σε αρκετά ώριμο στάδιο σχεδιασμού. Για έργα που εμπίπτουν στη διαδικασία περιβαλλοντικής αξιολόγησης τέτοια μέτρα αναμένεται να έχουν καθοριστεί στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ή/και στην ήδη ισχύουσα Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων.

Ως ένας προκαταρκτικός κατάλογος ενδεικτικών μέτρων θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ο κατάλογος που δίνεται στο Παράρτημα IV καθώς και τα μέτρα μετριασμού για την επίτευξη του ΚΟΔ όπως έχουν καθοριστεί από τη ΓΔΥ. Βέβαια, ο φορέας υλοποίησης του Έργου θα πρέπει να αξιολογήσει ποιες από τις παρεμβάσεις αυτές είναι τεχνικά εφικτές, δεν προκαλούν δυσανάλογο κόστος και είναι συμβατές με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του προγραμματιζόμενου έργου.

Στο παράρτημα IV παρατίθεται ενδεικτικός κατάλογος ορισμένων τέτοιων μέτρων που δύνανται να ληφθούν για το μετριασμό των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Γενικά αναμένεται στον κατάλογο των μέτρων μετριασμού που προτείνεται από το φορέα υλοποίησης να περιλαμβάνονται οι βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές που εφαρμόζονται στο τομέα που εμπίπτει το έργο για την προστασία των υδάτων και των μορφολογικών χαρακτηριστικών, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη τις ειδικές συνθήκες της περιοχής οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε τεχνική αδυναμία των τεχνικών αυτών ή σε υπέρογκες δαπάνες οι οποίες μπορεί να δημιουργήσουν μη βιωσιμότητα του έργου ή να δημιουργήσουν μεγάλες υπερβάσεις στον προϋπολογισμό κατασκευής των έργων. Κατά την αξιολόγηση, οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να είναι διαθέσιμες και εφόσον είναι δυνατό να παρουσιάζονται και τα μέτρα μετριασμού που έχουν αξιολογηθεί και τελικώς έχουν απορριφθεί.

Στην περίπτωση που η απάντηση στο ερώτημα 2 είναι αρνητική τότε είτε το έργο επανασχεδιάζεται, είτε δεν μπορεί να υλοποιηθεί δυνάμει του Άρθρου 4.7.

Σε περίπτωση θετικής απάντησης τότε το έργο εξετάζεται στην ερώτηση 3

3.2.2 Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση της απάντησης που προκύπτει κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία :

- Κατάλογο των δυνητικών μέτρων μετριασμού που εξετάστηκαν.
- Κατάλογο των μέτρων μετριασμού που θεωρήθηκαν τεχνικώς εφικτά και χωρίς δυσανάλογο κόστος και τα οποία εντάσσονται στο σχεδιασμό των έργων.
- Οι λόγοι που απορρίφθηκαν μέτρα μετριασμού με την αντίστοιχη αιτιολόγηση.

3.3 Διάγραμμα Ροής- Ερώτηση 3

Μπορούν οι στόχοι που επιτυγχάνονται με τις τροποποιήσεις ή μεταβολές του ΥΣ, να επιτευχθούν με άλλα εφικτά τεχνικώς μέσα που δεν οδηγούν σε δυσανάλογες δαπάνες και συνιστούν περιβαλλοντικά σημαντική καλύτερη επιλογή;

3.3.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Εξετάζεται η δυνατότητα επίτευξης των αποτελεσμάτων που αναμένονται από την τροποποίηση ή τη μεταβολή με άλλη σημαντική περιβαλλοντικά καλύτερη επιλογή. Η επιλογή αυτή θα πρέπει να είναι τεχνικώς εφικτή και να μην οδηγεί σε δυσανάλογο κόστος.

Περιβαλλοντικά σημαντική καλύτερη επιλογή μπορεί να θεωρηθεί μια εναλλακτική λύση εφόσον πληρούνται και τα τρία παρακάτω κριτήρια:

- παρέχει τα ίδια αποτελέσματα με το σχεδιαζόμενο έργο,
- είναι τεχνικά εφικτή,
- δε δημιουργεί δυσανάλογο κόστος.

Όπως αναφέρεται και στην παράγραφο 2.14 οι εναλλακτικές λύσεις που εξετάζονται μπορεί να αφορούν άλλες θέσεις, διαφορετική κλίμακα έργων, διαφορετικό σχεδιασμό ή εναλλακτικές διαδικασίες παραγωγής.

Ενδέχεται να μην υπάρχουν άλλες εναλλακτικές λύσεις που να είναι περιβαλλοντικά σημαντικές καλύτερες επιλογές. Για παράδειγμα, σε περίπτωση που οι αρνητικές επιπτώσεις μίας πρότασης ή ενός έργου σε μία θέση αξιολογούνται ως μικρότερες από τις αρνητικές επιπτώσεις σε μια άλλη θέση, τότε η λύση αυτή δε μπορεί να θεωρηθεί απαραίτητα ως περιβαλλοντικά σημαντική καλύτερη επιλογή. Σε περίπτωση όμως που οι αρνητικές επιπτώσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε μία θέση λόγω της σημαντικότητας του ΥΣ που επηρεάζεται, τότε η υλοποίηση του έργου σε μία άλλη λιγότερο σημαντική θέση μπορεί να θεωρηθεί ως περιβαλλοντικά σημαντική καλύτερη επιλογή.

Σύμφωνα με τις οδηγίες της Scottish Environmental Agency που εκδόθηκαν για το θέμα αυτό το 2016³⁰ **ενδεικτικές πιθανές εναλλακτικές επιλογές** για ορισμένα έργα και δραστηριότητες δίνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Σκοπός της τροποποίησης ή μεταβολής	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 1	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 2	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 3
Τροποποιήσεις για παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας.	Χωροθέτηση σε άλλη θέση	Βελτίωση υφιστάμενων υδροηλεκτρικών μονάδων	Χρήση άλλης εναλλακτικής αλλά συγκρίσιμη τεχνολογία ανανεώσιμης ενέργειας

³⁰ Scottish Environmental Agency, Supporting Guidance (WAT-SG-68) Assessing Significantly Better Environmental Options, Version: v3.1, Released: May 2016

Σκοπός της τροποποίησης ή μεταβολής	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 1	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 2	Ενδεικτική πιθανή εναλλακτική 3
Οι εναλλακτικές λύσεις θα πρέπει να παρέχουν τουλάχιστον αντίστοιχα ενεργειακά οφέλη			
Τροποποιήσεις για αντιπλημμυρική προστασία Οι εναλλακτικές θα πρέπει να παρέχουν αντίστοιχη προστασία από πλημμυρικά φαινόμενα	Χρήση παρεμβάσεων στην λεκάνη απορροής με στόχο τη μείωση της πλημμυρικής παροχής	Εντοπισμός της ιδιοκτησίας που θίγεται και μεταφορά σε άλλη θέση	
Τροποποίησης για αύξηση της διαθεσιμότητας νερού Οι εναλλακτικές θα πρέπει να παρέχουν αντίστοιχο όγκο νερού με τον ίδιο ή μικρότερο βαθμό επεξεργασίας	Χρήση νερού από άλλες υφιστάμενες πηγές με δυνατότητα διάθεσης της επιθυμητής ποσότητας για την κάλυψη των αναγκών υδροδότησης	Ανάπτυξη άλλης νέας πηγής νερού που μπορεί να καλύψει τις απαιτούμενες ανάγκες	
Απολήψεις για άρδευση Οι εναλλακτικές θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη παραγωγή των καλλιεργειών	Χρήση νερού από άλλες υφιστάμενες πηγές με δυνατότητα διάθεσης της επιθυμητής ποσότητας για την κάλυψη των αναγκών	Ανάπτυξη άλλης νέας πηγής νερού που μπορεί να καλύψει τις απαιτούμενες ανάγκες	Αλλαγή των καλλιεργειών με λιγότερο απαιτητικά σε νερό είδη
Τροποποιήσεις για τη δημιουργία υποδομών μεταφορών Οι εναλλακτικές θα πρέπει εξασφαλίζουν τον επιδιωκόμενο στόχο	Χωροθέτηση σε άλλη θέση	Αναβάθμιση ή βελτίωση της λειτουργικότητας της υφιστάμενης υποδομής	

Σε σχέση με την αξιολόγηση της τεχνικής εφικτότητας και του κόστους της εναλλακτικής επιλογής στις ανωτέρω αναφερόμενες οδηγίες επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Μία σημαντικά καλύτερη περιβαλλοντικά λύση μπορεί να θεωρηθεί ότι ενέχει δυσανάλογο κόστος όταν το συνολικό κόστος της λύσης αυτής (χρηματοοικονομικό κόστος και περιβαλλοντικό κόστος) είναι μεγαλύτερο από τα οφέλη που αναμένονται. Μία εναλλακτική λύση μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ενέχει δυσανάλογο κόστος όταν:

- έργα αντίστοιχα της εναλλακτικής λύσης έχουν υλοποιηθεί πρόσφατα ή υλοποιούνται, ή
- το χρηματοοικονομικό κόστος της εναλλακτικής λύσης δεν είναι ουσιαστικά υψηλότερο από το κόστος της επιλεχθείσας

Εφόσον δεν ισχύουν τα ανωτέρω σημεία μια εναλλακτική λύση μπορεί να θεωρηθεί ότι ενέχει δυσανάλογο κόστος όταν:

- το κόστος υλοποίησης της είναι ουσιαστικά μεγαλύτερο από το κόστος αντίστοιχων έργων που έχουν υλοποιηθεί πρόσφατα ή σχεδιάζεται να υλοποιηθούν,

- δεν αναμένονται αντίστοιχα μεγαλύτερα οφέλη που να αντισταθμίζουν τα οικονομικά οφέλη της εξεταζόμενης εναλλακτικής λύσης.

Σε σχέση με την τεχνική εφικτότητα των εναλλακτικών λύσεων μπορεί να θεωρηθεί ότι μια εναλλακτική λύση δεν είναι εφικτή τεχνικά εφόσον δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί με βάση τις διαθέσιμες υπάρχουσες τεχνολογίες ή τεχνικές.

Στην περίπτωση που η απάντηση στο ερώτημα 3 είναι θετική τότε είτε το έργο επανασχεδιάζεται είτε δεν μπορεί να υλοποιηθεί δυνάμει του Άρθρου 4.7.

Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης τότε το έργο εξετάζεται στην ερώτηση 4

3.3.2 Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση της απάντησης που προκύπτει κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία :

- Συνοπτική περιγραφή των εναλλακτικών λύσεων που εξετάστηκαν.
- Τους λόγους απόρριψης των εναλλακτικών λύσεων με την με την αντίστοιχη αιτιολόγηση.
- Τυχόν συνοδευτικά στοιχεία/μελέτες που συμβάλλουν στην τεκμηρίωση της απάντησης.

3.4 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 4

Υπάρχουν λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος ή/και είναι τα οφέλη της επίτευξης των στόχων της Οδηγίας, στο περιβάλλον και στην κοινωνία, υποδεέστερα από τα οφέλη που υπεισέρχονται με τις νέες τροποποιήσεις ή αλλαγές στην ανθρώπινη υγεία, στην διατήρηση της δημόσιας ασφάλειας ή στην βιώσιμη ανάπτυξη;

3.4.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Η ερώτηση περιλαμβάνει 2 σκέλη:

- Στο πρώτο σκέλος εξετάζεται εάν η νέα τροποποίηση ή μεταβολή προέρχεται από λόγους επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος.
- Στο δεύτερο εξετάζεται εάν τα οφέλη που προέρχονται από την νέα τροποποίηση ή μεταβολή υπερκαλύπτουν τα οφέλη από την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας 2000/60/EK.

Για την συνέχιση της αξιολόγησης με τις επόμενες ερωτήσεις απαιτείται η απάντηση να είναι θετική σε τουλάχιστον ένα από τα παραπάνω σημεία. Παρακάτω δίνονται κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών:

3.4.1.1 Επιτακτικό Δημόσιο Συμφέρον

Οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές πρέπει να υπαγορεύονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον. Η έννοια αυτή χρησιμοποιείται επίσης στην Οδηγία για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και

σε άλλο κοινοτικό δίκαιο. Αν και δεν υπάρχει νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με την εφαρμογή αυτής της έννοιας στην οδηγία περί οικοτόπων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδώσει «Μεθοδολογικές οδηγίες σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6.3 και 6.4 της οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ ΕΟΚ: Αξιολόγηση των σχεδίων και έργων που επηρεάζουν σημαντικά τόπους Natura 2000»³¹. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό:

- Επιτακτικό δημόσιο συμφέρον δεν αποτελεί κάθε είδους δημόσιο συμφέρον κοινωνικού ή οικονομικού χαρακτήρα.
- Είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι το δημόσιο συμφέρον μπορεί να είναι επιτακτικό μόνο αν επιφέρει οφέλη που δεν είναι βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα. Βραχυπρόθεσμα οικονομικά συμφέροντα ή άλλα συμφέροντα που θα αποφέρουν μόνο βραχυπρόθεσμα οφέλη για την κοινωνία δεν μπορούν να θεωρηθούν επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος.

Ακόμη, όπως αναφέρεται στην οδηγία για τους οικοτόπους, αλλά και στο ανωτέρω καθοδηγητικό έγγραφο, είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι οι λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος αναφέρονται σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τα σχέδια ή τα έργα αποδεικνύονται απαραίτητα στο πλαίσιο:

- Δράσεων ή πολιτικών που αποσκοπούν στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον).
- Θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία.
- Διεξαγωγής δραστηριοτήτων οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, που πληρούν συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημοσίων υπηρεσιών.

Οι κάτωθι κατηγορίες έργων ή προγραμμάτων κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και εφόσον υπάρχει η απαραίτητη τεκμηρίωση μπορούν να θεωρηθούν ως επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος:

- έργα ή προγράμματα, για τα οποία υπάρχει αποδεδειγμένη δημόσια ή περιβαλλοντική ανάγκη,
- έργα ή προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στη βελτίωση της δημόσιας υγείας ή / και της ασφάλειας,
- έργα ή προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας.

Για την αξιολόγηση του εξεταζόμενου έργου και την οριστική ένταξή του ως έργο επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος θα πρέπει το εξεταζόμενο έργο να εντάσσεται σε τουλάχιστον μία από τις ανωτέρω κατηγορίες.

3.4.1.2 Οφέλη από τη νέα τροποποίηση έναντι του οφέλους για το περιβάλλον

Τα οφέλη που σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της οδηγίας έχουν αποτυπωθεί στο κείμενο της ΕΕ για τους Περιβαλλοντικούς Στόχους της Οδηγίας που ετοιμάστηκε το 2005 στο πλαίσιο της Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ³². Τα οφέλη αυτά περιλαμβάνουν τα ακόλουθα (βλ. αναλυτικά στο Κεφάλαιο 3 του ανωτέρω κειμένου):

- Προστασία και αναβάθμιση της υγείας και της βιοποικιλότητας των υδάτινων οικοσυστημάτων.

³¹http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf

³² Environmental Objectives under the WFD, 2005

- Προστασία της ανθρώπινης υγείας (πόσιμο νερό, παραγωγή ποτών και τροφίμων, κολύμβηση, κατανάλωση ψαριών οστρακοειδών και θαλασσινών).
- Μείωση του κόστους χρήσης ύδατος και μείωση του κόστους επεξεργασίας και αποκατάστασης της ποιότητας των υδάτων.
- Βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών των υδάτων με βάση την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει.
- Βελτίωση της σχέσης κόστους αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των υδάτων.
- Αύξηση των οικονομικών και των κοινωνικών ωφελειών που απορρέουν από τους υδατικούς πόρους.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής με την αύξηση της αξίας χρήσης των επιφανειακών υδάτων (π.χ. για τους επισκέπτες, τουρίστες, θαλάσσια σπορ).
- Μετριασμός των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή και εξασφάλιση ασφαλούς διάθεσης υδάτων για χρήση.
- Προώθηση των βιώσιμων χρήσεων και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε τομείς όπως οικοτουρισμός, αλιεία, διατήρηση της φύσης.

Εν κατακλείδι τα οφέλη από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων του άρθρου 4 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ περιλαμβάνουν:

- Σε περίπτωση υποβάθμισης της κατάστασης ή του καλού δυναμικού, τα οφέλη και τις ευκαιρίες που χάνονται ως αποτέλεσμα αυτής της υποβάθμισης.
- Σε περίπτωση μη επίτευξης της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού. τα οφέλη που προέρχονται εάν η επίτευξη της καλής κατάστασης η δυναμικού δεν αποτραπεί

Τα ανωτέρω ως κόστη, θα πρέπει να συγκριθούν με τα δυνητικά οφέλη που αναμένονται από τις νέες τροποποιήσεις ή μεταβολές στην ανθρώπινη υγεία στη διατήρηση της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό επιπλέον κατηγορίες ωφελειών μπορούν να ληφθούν υπόψη όπως:

- Προστασία και βελτίωση της ανθρώπινης υγείας (πχ σε περιπτώσεις που η μεταβολή προέρχεται από εγκαταστάσεις διάθεσης πόσιμου νερού).
- Προστασία και αναβάθμιση της ανθρώπινης ασφάλειας (πχ σε περιπτώσεις που η μεταβολή προέρχεται από αντιπλημμυρικά έργα).
- Θετικές επιδράσεις στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου (πχ μεταβολές που προέρχονται από υδροηλεκτρικά έργα, ή έργα ναυσιπλοΐας).
- Θετικές επιδράσεις στη μείωση απόρριψης ρύπων ή σε άλλες περιβαλλοντικές παραμέτρους
- Άλλα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από το έργο

Συμπερασματικά μια ανάλυση του κόστους και του οφέλους του έργου προσαρμοσμένη στις ανάγκες της Οδηγίας είναι αναγκαία ώστε να αξιολογηθεί εάν τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την πρόληψη της επιδείνωσης της κατάστασης ή της αποκατάστασης του υδατικού συστήματος στην καλή κατάσταση είναι λιγότερο σημαντικά από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών στην ανθρώπινη υγεία, στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ασφάλειας ή στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι απαραίτητη η χρηματική αποτίμηση του κόστους ή η ποσοτικοποίηση όλων των δαπανών και του οφέλους για να ληφθεί μια τέτοια απόφαση. Ο κατάλληλος συνδυασμός ποιοτικών, ποσοτικών και σε ορισμένες περιπτώσεις, στοιχείων αποτιμημένων σε χρήμα θα πρέπει

να εξαρτάται από το τι είναι απαραίτητο για να εξαχθεί μια κρίση και τι είναι αναλογικό και εφικτό να συλλεχθεί.

Κατά τα ανωτέρω:

- Έργα που αφορούν στην ύδρευση, στην αντιπλημμυρική προστασία οικισμών και πολεοδομικών συγκροτημάτων, στην εξασφάλιση ασφαλούς μεταφοράς ανθρώπων και αγαθών, ή έργα που αποσκοπούν στην βελτίωση ή αποκατάσταση του περιβάλλοντος αναμένεται να καταλήξουν σε θετική απάντηση στην ερώτηση αυτή, δεδομένου ότι αποσκοπούν στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον).
- Έργα που σχετίζονται με ειδικές πολιτικές για το κράτος και την κοινωνία όπως έργα που προάγουν την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού σε συγκεκριμένες περιοχές, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του νησιωτικού πληθυσμού, την διατήρηση ή αύξηση του εισοδήματος παραγωγικών δραστηριοτήτων σε ευρύτερες περιοχές (πχ σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας), επίσης αναμένεται να καταλήξουν σε θετική απάντηση στην ερώτηση αυτή εφόσον περιλαμβάνονται σε βασικές πολιτικές κατευθύνσεις ή έχουν αποτιμηθεί ως θετικά τα οφέλη που αναμένονται από τα έργα σε σχέση με το κόστος μη επίτευξης των στόχων της Οδηγίας.

Εφόσον η απάντηση στην ερώτηση αυτή είναι θετική το έργο εξετάζεται στην ερώτηση 5. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης τότε δεν μπορούν να τεθούν εναλλακτικοί στόχοι σύμφωνα με το Άρθρο 4.7.

3.4.2 Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση της απάντησης που προκύπτει κατά τα ανωτέρω, θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία :

- Ένταξη του έργου σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες (εφόσον εφαρμόζεται) με την κατάλληλη αιτιολόγηση και παράθεση των στοιχείων τεκμηρίωσης
 - Έργο για τα οποίο υπάρχει αποδεδειγμένη δημόσια ή περιβαλλοντική ανάγκη
 - Έργο που στοχεύει στη βελτίωση της δημόσιας υγείας ή / και της ασφάλειας
 - Έργο που στοχεύει στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας
- Ένταξη του έργου σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες (εφόσον εφαρμόζεται) με την κατάλληλη αιτιολόγηση και παράθεση των στοιχείων τεκμηρίωσης:
 - Έργο που εντάσσεται σε Δράση ή πολιτική που αποσκοπεί στην προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον)
 - Έργο που εντάσσεται στο πλαίσιο εφαρμογής θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία
 - Έργο που αφορά δραστηριότητα οικονομικής ή κοινωνικής φύσεως, ως συγκεκριμένη υποχρέωση δημοσίων υπηρεσιών.

- Εφόσον εφαρμόζεται, στοιχεία της ανάλυσης του κόστους και του οφέλους του έργου όπου θα παρουσιάζονται τα βασικά συμπεράσματα αυτής και από τα οποία θα προκύπτει ότι η ανάλυση είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες της Οδηγίας κατά τα ανωτέρω, ή στοιχεία αποτίμησης του κόστους και του οφέλους στο πνεύμα που αναφέρεται παραπάνω.
- Τυχόν άλλα συνοδευτικά στοιχεία/μελέτες που συμβάλλουν στην τεκμηρίωση της απάντησης.

3.5 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 5

Το έργο αποκλείει μόνιμα ή υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού;

3.5.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Στην ερώτηση αυτή εξετάζεται πρακτικά η εφαρμογή του πρώτου σκέλους του άρθρου 4.8 της Οδηγίας που αναφέρει τα ακόλουθα:

4.8. Κατά την εφαρμογή των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7 τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η εφαρμογή να μην αποκλείει μόνιμως ή να μην υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού.....

Σε ορισμένες περιπτώσεις ένα έργο μπορεί να κατασκευάζεται σε ένα ΥΣ αλλά δύναται να προκαλέσει υποβάθμιση της κατάστασης ή να οδηγήσει στην μη επίτευξη της καλής κατάστασης ή του καλού δυναμικού σε άλλα ΥΣ. Για παράδειγμα εάν η κατασκευή φράγματος σε ένα ΥΣ μπορεί να οδηγήσει σε αρνητικές επιδράσεις σε ένα αριθμό άλλων ΥΣ εντός της λεκάνης απορροής. Το Άρθρο 4.7 μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε σώμα που επηρεάζεται, υπό την προϋπόθεση ότι όλα τα κριτήρια που τίθενται σε αυτό εφαρμόζονται στο επηρεαζόμενο ΥΣ.

Σε περιπτώσεις που επηρεάζονται περισσότερα ΥΣ από την εξεταζόμενη τροποποίηση αυτά εξετάζονται επίσης στο πλαίσιο των αναφερόμενων στο παρόν κείμενο. Η εξέταση αυτή γίνεται από την αρχική ερώτηση (Ερώτηση 1 όπου εντοπίζονται τα ΥΣ που επηρεάζονται).

Εφόσον κάποιο από τα επηρεαζόμενα ΥΣ δεν πληροί τις προϋποθέσεις της ανάλυσης που έχει γίνει μέχρι το στάδιο αυτό (Ερωτήσεις 1 έως 4), τότε η απάντηση στην ερώτηση αυτή **θεωρείται αρνητική** και δεν είναι δυνατό να τεθούν εναλλακτικοί στόχοι σύμφωνα με το Άρθρο 4.7.

Εφόσον η αξιολόγηση των ερωτήσεων 1 έως 4 έχει καταλήξει στο παρόν στάδιο για το σύνολο των ΥΣ που επηρεάζονται από τη νέα τροποποίηση τότε η απάντηση είναι αρνητική και η αξιολόγηση συνεχίζεται με την Ερώτηση 6

3.5.2 Τεκμηρίωση

Δίνεται συνοπτική αιτιολόγηση της απάντησης

3.6 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 6

Είναι το έργο σύμφωνο με την εφαρμογή της λοιπής κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας;

3.6.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Στην ερώτηση αυτή εξετάζεται πρακτικά η εφαρμογή του δεύτερου σκέλους του άρθρου 4.8 της Οδηγίας που αναφέρει τα ακόλουθα:

4.8. Κατά την εφαρμογή των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7 τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η εφαρμογή να μην αποκλείει μονίμως ή να μην υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού και να συμβαδίζει με την εφαρμογή άλλων κοινοτικών περιβαλλοντικών νομοθετημάτων.

Η εφαρμογή του Άρθρου 4.7 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εξαίρεση από την υλοποίηση των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες οδηγίες.

Αναμένεται ότι για τα έργα για τα οποία έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της περιβαλλοντικής αξιολόγησης η απάντηση στην ερώτηση αυτή θα είναι θετική, δεδομένου ότι μέσω της διαδικασίας αυτής εξετάζεται η συμβατότητα του έργου με βάση την εφαρμογή της λοιπής κοινοτικής νομοθεσίας

Εάν η απάντηση είναι θετική τότε η αξιολόγηση συνεχίζεται στην επόμενη ερώτηση

Σε περίπτωση που η απάντηση είναι αρνητική τότε δεν είναι δυνατό να τεθούν εναλλακτικοί στόχοι σύμφωνα με το Άρθρο 4.7.

3.6.2 Τεκμηρίωση

Δίνεται συνοπτική αιτιολόγηση της απάντησης

3.7 Διάγραμμα Ροής - Ερώτηση 7

Εγγυάται το έργο τουλάχιστον τα ίδια επίπεδα προστασίας όπως και η υφιστάμενη κοινοτική νομοθεσία;

3.7.1 Βασικές κατευθύνσεις ανάλυσης

Η ερώτηση αφορά στην εφαρμογή του άρθρου 4.9 της Οδηγίας που σχετίζεται με το σύνολο των εξαιρέσεων και αναφέρει τα ακόλουθα.

4.9 Πρέπει να ληφθούν μέτρα για να διασφαλισθεί ότι η εφαρμογή των νέων διατάξεων, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7 εγγυάται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία.

Γενικά όπως αναφέρθηκε και παραπάνω στην ερώτηση 6 η εφαρμογή του Άρθρου 4.7 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εξαίρεση από την υλοποίηση των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες οδηγίες ενώ θα πρέπει να εξασφαλίζει το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία

Για παράδειγμα: Προτείνεται μια νέα τροποποίηση η οποία θα υποβαθμίσει την κατάσταση και θα οδηγήσει στη αδυναμία επίτευξης των στόχων σε μία περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Στην περίπτωση αυτή με σκοπό η προτεινόμενη τροποποίηση να μην οδηγήσει σε παραβίαση των διατάξεων της οδηγίας 2000/60/ΕΚ και της Οδηγίας για τις περιοχές Natura 2000 θα πρέπει:

- Να ικανοποιούνται οι συνθήκες που αναφέρονται στο Άρθρο 4.7 για το επηρεαζόμενο ΥΣ και
- Να ικανοποιούνται οι συνθήκες του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ οι οποίες επιτρέπουν την αδυναμία επίτευξη των στόχων σε μια περιοχή Natura 2000.

Δηλαδή θα πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις των διαφορετικών Οδηγιών όταν εφαρμόζονται για την προστατευόμενη περιοχή

Για την αξιολόγηση των έργων απαιτείται ο εντοπισμός τυχόν άλλων οδηγιών οι οποίες έχουν εφαρμογή στο ΥΣ ή στα ΥΣ, τα οποία επηρεάζονται από την σχεδιαζόμενη τροποποίηση ή μεταβολή.

Στη συνέχεια εντοπίζονται τυχόν επιδράσεις στην κατάσταση των επηρεαζόμενων ΥΣ, που προέρχονται από την τροποποίηση αυτή και οι οποίες θα οδηγήσουν σε αδυναμία επίτευξης των στόχων που τίθενται από τις οδηγίες αυτές.

Δεδομένου ότι το σύνολο των ΥΣ για τα οποία τίθενται ειδικοί στόχοι από άλλες οδηγίες έχουν περιληφθεί στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών, αναμένεται η αξιολόγηση κατά τη φάση αυτή να γίνει μόνο σε αυτές.

Αναμένεται ότι για τα έργα για τα οποία έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της περιβαλλοντικής αξιολόγησης η απάντηση στην ερώτηση αυτή θα είναι θετική, δεδομένου ότι το σύνολο των θεμάτων αυτών εξετάζονται και αξιολογούνται στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

3.7.2 Τεκμηρίωση

Δίνεται συνοπτική αιτιολόγηση της απάντησης όπου αναφέρονται οι σχετικές οδηγίες που εξετάστηκαν και οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν στην απάντηση με βάση τους στόχους που τίθενται στις οδηγίες αυτές.

3.8 Αποτέλεσμα ανάλυσης

Όταν η απάντηση στην τελευταία ερώτηση του διαγράμματος ροής είναι θετική, τότε στα ΥΣ, που συνδέονται με το έργο εφαρμόζεται το Άρθρο 4(7) περί εξαιρέσεων και επομένως μπορεί να τεθούν για τα σώματα αυτά εναλλακτικοί περιβαλλοντικοί στόχοι. Η εξαίρεση αφορά όλο το σύστημα. Στην αναθεώρηση του ΣΔΛΑΠ που θα γίνει μετά την υλοποίηση του έργου δύναται να εξεταστεί με τα νέα

πλέον στοιχεία ο επανακαθορισμός των ΥΣ, τα όριά τους και η ταξινόμηση αυτών όπως προβλέπεται από την Οδηγία 2000/60/ΕΚ.

Εφόσον το έργο επηρεάζει ΥΣ σε διασυνοριακές λεκάνες που ενδέχεται να επηρεάσουν την κατάσταση ΥΣ στη γείτονα χώρα τότε λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα διασυνοριακής συνεργασίας όπως προβλέπονται από την Οδηγία 2000/60/ΕΚ και τις λοιπές Κοινοτικές Οδηγίες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4.7 ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ.

1. Οδηγία 2000/60/ΕΚ

Το Άρθρο 4.7 της Οδηγίας προβλέπει:

Τα κράτη μέλη δεν παραβιάζουν την παρούσα οδηγία εφόσον:

- η αδυναμία επίτευξης καλής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, καλής οικολογικής κατάστασης ή, κατά περίπτωση, καλού οικολογικού δυναμικού ή πρόληψης της υποβάθμισης της κατάστασης ενός συστήματος επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων, οφείλεται σε νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων ή σε μεταβολές της στάθμης των συστημάτων υπόγειων υδάτων ή
- η αδυναμία πρόληψης της υποβάθμισης από την υψηλή³³ στην καλή κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων είναι αποτέλεσμα νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης

και εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) **λαμβάνονται όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα** για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος·
- β) η **αιτιολογία** των τροποποιήσεων ή των μεταβολών εκτίθεται ειδικά στο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού που επιβάλλει το Άρθρο 13, οι δε στόχοι αναθεωρούνται ανά εξαετία·
- γ) οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές αυτές υπαγορεύονται επιτακτικά από το **δημόσιο συμφέρον** ή/και **τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία** από την επίτευξη των στόχων που εξαγγέλλονται στην παράγραφο 1 υπερκαλύπτονται από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών για την υγεία των ανθρώπων, για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για τη βιώσιμη ανάπτυξη και
- δ) οι ευεργετικοί στόχοι τους οποίους εξυπηρετούν αυτές οι τροποποιήσεις ή μεταβολές των ΥΣ δεν μπορούν για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα που συνιστούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή.

Επιπλέον στα άρθρα 4.8 και 4.9 της Οδηγίας ορίζονται τα ακόλουθα :

- Άρθρο 4.8

Κατά την εφαρμογή των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7³⁴ τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η εφαρμογή να μην αποκλείει μονίμως ή να μην υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού και να συμβαδίζει με την εφαρμογή άλλων κοινοτικών περιβαλλοντικών νομοθετημάτων.

³³ Υψηλή Κατάσταση με βάση τα στοιχεία των εγκεκριμένων Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας και του Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων της Χώρας.

³⁴ Αναφέρεται στα Άρθρα 4.4, 4.5, 4.6 και 4.7 της Οδηγίας που αφορούν στις εξαιρέσεις

- Άρθρο 4.9

Πρέπει να ληφθούν μέτρα για να διασφαλισθεί ότι η εφαρμογή των νέων διατάξεων, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των παραγράφων 3, 4, 5, 6 και 7³⁵ εγγυάται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία.

2. Λοιπές Κατευθύνσεις της ΕΕ σχετικά με τις εξαιρέσεις

Για την εφαρμογή των ανωτέρω στο πλαίσιο της Κοινής στρατηγικής εφαρμογής (CIS) για την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα³⁶ έχουν εκδοθεί από την ΕΕ τα ακόλουθα δύο βασικά κατευθυντήρια κείμενα

- European Commission. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive. Guidance Document on Exemptions to the Environmental Objectives, Guidance Document No. 20; 2009
- European Commission. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive and Floods Directive, Guidance Document No. 36, Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7); 2017

Τα παραπάνω Κατευθυντήρια κείμενα αντανakλούν την ανεπίσημη ομόφωνη θέση σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές που υιοθετούν οι Διευθυντές Υδάτων της ΕΕ. Περιλαμβάνουν κατευθυντήριες γραμμές και ορθές πρακτικές. Τα κράτη μέλη δεν είναι νομικά υποχρεωμένα να ακολουθούν τις συστάσεις που περιλαμβάνονται σε αυτά. Ωστόσο, απαιτείται από τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν μεθόδους και πρακτικές που συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της ΟΠΥ.

Τυχόν επίσημη ερμηνεία της νομοθεσίας θα πρέπει να απορρέει μόνο από την ίδια την Οδηγία 2000/60/ΕΚ και άλλα ισχύοντα νομικά κείμενα ή αρχές. Μόνο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την αρμοδιότητα να ερμηνεύει επίσημα τη νομοθεσία της Ένωσης.

3. Οριζόντιες κατευθύνσεις που σχετίζονται με το σύνολο των εξαιρέσεων

Στο ΚΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δίνονται διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή των προβλέψεων των άρθρων 4.4 έως 4.7 της Οδηγίας. Στο πλαίσιο αυτό καθορίζονται ορισμένες έννοιες που σχετίζονται με οριζόντια θέματα εφαρμογής των εξαιρέσεων στο πλαίσιο της Οδηγίας [κεφ 3.2 του GD20]. Τα θέματα αυτά παρουσιάζονται αναλυτικά στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΓΔΥ του ΥΠΕΝ για την Εφαρμογή των Εξαιρέσεων και αφορούν στα ακόλουθα:

- Στην κλίμακα της ανάλυσης που απαιτείται (βλ. κεφ 4.2 των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις του ΥΠΕΝ: «Μεθοδολογία, προδιαγραφές και κριτήρια προσδιορισμού των «εξαιρέσεων» από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ – Μέρος Α: Άρθρα 4-4 – 4-6»).
- Στη συσχέτιση με τις προστατευόμενες περιοχές (βλ. κεφ 4.3 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις του ΥΠΕΝ: «Μεθοδολογία, προδιαγραφές και

³⁵ Ομοίως

³⁶ Κοινή στρατηγική εφαρμογής (CIS) για την Οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα: http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/objectives/implementation_el.htm

κριτήρια προσδιορισμού των «εξαιρέσεων» από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ – Μέρος Α: Άρθρα 4-4 – 4-6»).

- Στις αβεβαιότητες σχετικά με την εφαρμογή των εξαιρέσεων (βλ. κεφ 4.4 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις του ΥΠΕΝ: «Μεθοδολογία, προδιαγραφές και κριτήρια προσδιορισμού των «εξαιρέσεων» από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ – Μέρος Α: Άρθρα 4-4 – 4-6»).
- Στην αξιολόγηση της τεχνικής εφικτότητας επίτευξης των στόχων της οδηγίας (βλ. κεφ 4.5 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις του ΥΠΕΝ: «Μεθοδολογία, προδιαγραφές και κριτήρια προσδιορισμού των «εξαιρέσεων» από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ – Μέρος Α: Άρθρα 4-4 – 4-6»).
- Στην επεξήγηση της έννοιας δυσανάλογο κόστος (βλ. κεφ 4.6 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις του ΥΠΕΝ: «Μεθοδολογία, προδιαγραφές και κριτήρια προσδιορισμού των «εξαιρέσεων» από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ – Μέρος Α: Άρθρα 4-4 – 4-6»).
- Στην επεξήγηση της έννοιας “άλλα μέσα” στο πλαίσιο αξιολόγησης της δυνατότητας εφαρμογής της εξαιρέσεων (βλ. παρ. κεφ 4.7 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις του ΥΠΕΝ: «Μεθοδολογία, προδιαγραφές και κριτήρια προσδιορισμού των «εξαιρέσεων» από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ – Μέρος Α: Άρθρα 4-4 – 4-6»).
- Στο τρόπο εφαρμογής των εξαιρέσεων σε περιπτώσεις διασυνοριακών λεκανών απορροής (βλ. κεφ 4.8 του Μέρους Α των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τις εξαιρέσεις του ΥΠΕΝ: «Μεθοδολογία, προδιαγραφές και κριτήρια προσδιορισμού των «εξαιρέσεων» από την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ – Μέρος Α: Άρθρα 4-4 – 4-6»).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΔΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΣΤΑ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Παρατίθεται κατάλογος προγραμματιζόμενων έργων /παρεμβάσεων που δύνανται να εξεταστούν στο πλαίσιο του Άρθρου 4.7, εφόσον δημιουργούν μόνιμες μεταβολές στα φυσικά χαρακτηριστικά επιφανειακών υδάτων που με αποτέλεσμα την αδυναμία επίτευξης της καλής οικολογικής κατάστασης ή όπου εφαρμόζεται του καλού οικολογικού δυναμικού επιφανειακού ΥΣ ή την αδυναμία αποτροπής της επιδείνωσης της κατάστασης επιφανειακού ΥΣ.

1. Φράγματα και αναβαθμοί εντός κοίτης υδατορεμάτων για κάθε χρήση
2. Έργα ταμίευσης υδάτων
3. Υδροληψία ή εκτροπή νερού από υδατορέματα με οποιονδήποτε τρόπο
4. Υδροληψία από λιμναία ΥΣ
5. Αποξηραντικά έργα
6. Αντιπλημμυρικά έργα και έργα διευθέτησης της ροής των υδάτων όπως: διαμόρφωση διατομής με επένδυση ή μη, κατασκευή ή ενίσχυση αναχωμάτων, κάλυψη υδατορέματος, κατασκευή τεχνητού κλάδου, άρση προσχώσεων από μη διευθετημένο τμήμα υδατορέματος κ.λπ.
7. Έργα εκβολής υδατορεμάτων εισερχόμενα εντός της θάλασσας
8. Έργα εκβολής ανοικτών ή κλειστών αγωγών (τάφροι, αγωγοί ομβρίων κλπ.), συμπεριλαμβανομένων των αγωγών διάθεσης λυμάτων, εισερχόμενα εντός της θάλασσας
9. Αναχώματα πέριξ λιμνών ή υγροτόπων
10. Έργα αντιμετώπισης της διάβρωσης εδαφών με αναβαθμό συγκράτησης φερτών υλών
11. Κατασκευές μεμονωμένων προβόλων εντός υδατορεμάτων
12. Αρδευτικά και (απο)στραγγιστικά έργα, έργα αγροτικού αναδασμού, και συναφή έργα (Εφόσον περιλαμβάνουν παρεμβάσεις /έργα σε επιφανειακά ΥΣ πλέον των αναφερόμενων παραπάνω)
13. Λιμένες εμπορικοί επιβατικοί
14. Μαρίνες και αλιευτικά καταφύγια
15. Μεμονωμένες προβλήτες
16. Έργα προστασίας ακτής από διάβρωση: (α) εντός της θάλασσας και σε απόσταση από την ακτή, (β) επί της ακτογραμμής παράλληλα, (γ) επί της ακτογραμμής κάθετα
17. Έργα ανάπλασης και διαμόρφωσης ακτής (εμπλουτισμός/προσάμμωση ακτής πεζόδρομοι, ποδηλατοδρόμοι κ.λπ.)
18. Δίαυλοι ναυσιπλοΐας
19. Ανάκτηση εδαφών από τη θάλασσα

20. Ανάκτηση εδαφών από λίμνες

21. Εσωτερικές πλωτές οδοί και λιμένες για την κυκλοφορία στις εσωτερικές πλωτές οδούς.

Έργα αποκατάστασης περιβάλλοντος με σκοπό τον μετριασμό των υδρομορφολογικών πιέσεων που αναφέρονται στο Παράρτημα IV (δυναμικά μέτρα μετριασμού Υδρομορφολογικών πιέσεων) δεν εξετάζονται.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΙΙ

Στον παρακάτω πίνακα δίνεται ενδεικτικός κατάλογος των κριτηρίων της αξιολόγησης της έντασης των υδρομορφολογικών αλλοιώσεων για τα έργα που δίνονται στο Παράρτημα II. Τα όρια αξιολόγησης των κριτηρίων αυτών καθορίζονται στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΓΔΥ του ΥΠΕΝ για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση υδρομορφολογικών αλλοιώσεων που είναι διαθέσιμο στην Ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ.

Επισημαίνεται ότι ο παρακάτω πίνακας είναι ενδεικτικός και μπορεί να προσαρμοστεί ανάλογα με το είδος του έργου και τις επιδράσεις του στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των ΥΣ με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης των πιέσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των ΥΣ που αναφέρονται στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΓΔΥ του ΥΠΕΝ για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση υδρομορφολογικών αλλοιώσεων.

Ανάλογα με την κατηγορία υδάτων που επηρεάζονται από το εξεταζόμενο έργο (ποτάμια ΥΣ, λιμναία ΥΣ, παράκτια ΥΣ, ή μεταβατικά ΥΣ) εξετάζεται η δυνατότητα εφαρμογής του συνόλου των κριτηρίων που αναφέρονται για αυτά στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΓΔΥ του ΥΠΕΝ για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση υδρομορφολογικών αλλοιώσεων. Σε περιπτώσεις που έργα δύνανται να επηρεάσουν ΥΣ που εμπίπτουν σε παραπάνω από μία κατηγορίες υδάτων εξετάζονται τα εφαρμοζόμενα κριτήρια αξιολόγησης όλων των κατηγοριών υδάτων.

Πίνακας III-1. Ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης υδρομορφολογικών πιέσεων

Είδος Έργου	Ενδεικτικά κριτήρια ανά είδος έργου*
1. Φράγματα και αναβαθμοί εντός κοίτης υδατορεμάτων για κάθε χρήση 2. Έργα ταμίευσης υδάτων 3. Υδροληψία ή εκτροπή νερού από υδατορέματα με οποιονδήποτε τρόπο	Όγκος απόληψης από φράγμα ταμίευσης ως % της μέσης ετήσιας απορροής.
	Μήκος ποταμού που κατακλύζεται ως % του συνολικού μήκους του.
	Σωρευτική τροποποίηση σε λιμναίου τύπου σώματα: % της συνολικής υψομετρικής διαφοράς που έχει αξιοποιηθεί με φράγματα.
	Όγκος απόληψης από ρουφράκτη «κατά-τη-ροή» ως % της μέσης ετήσιας απορροής.
	Ύψος κατασκευής από την φυσική κοίτη (ως εμπόδιο στην μετακίνηση των ιχθύων). (Σε μέτρα).
	Μήκος εκτροπής της ροής (μήκος κοίτης όπου διατηρείται μόνον η περιβαλλοντική παροχή) (Σε km)
	Ποσοστό % μεταβολής δεικτών μηνιαίας παροχής σε σχέση με το φυσικό καθεστώς
	Μεταβολή στάθμης ανάντη σε σχέση με το φυσικό καθεστώς (Σε μέτρα)
4. Υδροληψία από λίμνες	Πυκνότητα εγκάρσιων έργων, (αριθ. έργων/km)
	Όγκος απόληψης ως % της μέσης ετήσιας εισροής από την υδρολογική λεκάνη
	Ετήσια διακύμανση στάθμης ως % του μέσου βάθους λίμνης
5. Αποξηραντικά έργα	Μέγιστη ανύψωση ή καταβύθιση στάθμης σε m (διαφοροποίηση για αβαθείς και βαθιές λίμνες)
	Εφαρμόζονται τα κριτήρια μεταβατικών και λιμναίων ΥΣ
6. Αντιπλημμυρικά έργα και έργα διευθέτησης της ροής των υδάτων όπως: διαμόρφωση διατομής με επένδυση ή μη, κατασκευή ή ενίσχυση αναχωμάτων, κάλυψη υδατορέματος, κατασκευή	Μήκος ποταμού που έχει υποστεί διευθέτηση (με ανοιχτή κοίτη) ως % του συνολικού μήκους του
	Μήκος ποταμού που έχει τροποποιηθεί σε αγωγό (απώλεια επαφής με πλημμυρικό πεδίο) ως % του συνολικού μήκους του

Είδος Έργου	Ενδεικτικά κριτήρια ανά είδος έργου*
τεχνητού κλάδου, άρση προσχώσεων από μη διευθετημένο τμήμα υδατορέματος κλπ.	Μεταβολές από διαμήκη έργα (οχετοί-κλειστά τμήματα) μήκος έργων ως % του συνολικού μήκους
7. Κατασκευή λουπών εγκάρσιων έργων σε υδατορέματα (πχ γέφυρες)	Μήκος ποταμού που έχει υποστεί διευθέτηση (με ανοιχτή κοίτη) ως % του συνολικού μήκους του
8. Έργα εκβολής υδατορεμάτων εισερχόμενα εντός της θάλασσας 9. Έργα εκβολής ανοικτών ή κλειστών αγωγών (τάφροι, αγωγοί ομβρίων κλπ.), συμπεριλαμβανομένων των αγωγών διάθεσης λυμάτων, εισερχόμενα εντός της θάλασσας	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου ΥΣ
10. Αναχώματα πέριξ λιμνών ή υγροτόπων	Ποσοστό % της περιμέτρου που έχει τροποποιηθεί από αναχώματα ή κρηπιδώματα αστικών περιοχών
	Ετήσια διακύμανση στάθμης ως % του μέσου βάθους λίμνης
	Μέγιστη ανύψωση ή καταβύθιση στάθμης σε m (διαφοροποίηση για αβαθείς και βαθιές λίμνες)
11. Έργα αντιμετώπισης της διάβρωσης εδαφών με αναβαθμό συγκράτησης φερτών υλών	Ύψος κατασκευής από την φυσική κοίτη (ως εμπόδιο στην μετακίνηση των ιχθύων)
	Πυκνότητα εγκάρσιων έργων, (αριθ. έργων/km)
	Μεταβολή στάθμης ανάντη σε σχέση με το φυσικό καθεστώς
12. Κατασκευές μεμονωμένων προβόλων εντός υδατορεμάτων	Πυκνότητα εγκάρσιων έργων, (αριθ. έργων/km)
	Μήκος ποταμού που έχει υποστεί διευθέτηση (με ανοιχτή κοίτη) ως % του συνολικού μήκους του
13. Αρδευτικά και (απο)στραγγιστικά έργα, έργα αγροτικού αναδασμού, και συναφή έργα (Εφόσον περιλαμβάνουν παρεμβάσεις /έργα σε Επιφανειακά ΥΣ πλέον των αναφερόμενων παραπάνω)	Όγκος απόληψης από ρουφράκτη «κατά-τη-ροή» ως % της μέσης ετήσιας απορροής
	Μήκος ποταμού που έχει υποστεί διευθέτηση (με ανοιχτή κοίτη) ως % του συνολικού μήκους του
	Μήκος ποταμού που έχει τροποποιηθεί σε αγωγό (απώλεια επαφής με πλημμυρικό πεδίο) ως % του συνολικού μήκους του
	Μεταβολή στάθμης ανάντη σε σχέση με το φυσικό καθεστώς
14. Λιμένες εμπορικοί επιβατικοί 15. Μαρίνες αλιευτικά καταφύγια	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου ΥΣ
	Επιλογή από τα λοιπά κριτήρια παρακτίων υδάτων
16. Μεμονωμένες προβλήτες 17. Μεμονωμένες ράμπες ανέλκυσης και καθέλκυσης σκαφών	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου ΥΣ
	Ποσοστό % της περιμέτρου που έχει τροποποιηθεί από αναχώματα ή κρηπιδώματα αστικών περιοχών
18. Έργα προστασίας ακτής από διάβρωση: (α) εντός της θάλασσας και σε απόσταση από την ακτή, (β) επί της ακτογραμμής παράλληλα, (γ) επί της ακτογραμμής κάθετα	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου ΥΣ
	Εφαρμόζονται τα κατάλληλα κριτήρια των παρακτίων υδάτων
19. Έργα ανάπλασης και διαμόρφωσης ακτής (εμπλουτισμός/προσάμμιση ακτής πεζόδρομοι, ποδηλατόδρομοι κ.λπ.)	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου ΥΣ

Είδος Έργου	Ενδεικτικά κριτήρια ανά είδος έργου*
	Ποσοστό % της περιμέτρου που έχει τροποποιηθεί από αναχώματα ή κρηπιδώματα αστικών περιοχών
20. Δίαυλοι ναυσιπλοΐας	Εφαρμόζονται τα κατάλληλα κριτήρια των παράκτιων υδάτων
21. Τεχνητοί ύφαλοι στον πυθμένα της θάλασσας	Εφαρμόζονται τα κατάλληλα κριτήρια των παράκτιων υδάτων
22. Ανάκτηση εδαφών από τη θάλασσα	Μήκος ακτογραμμής στην οποία γίνονται σημαντικές παρεμβάσεις ως % του συνολικού μήκους της ακτογραμμής του παράκτιου ΥΣ
	Λοιπά κριτήρια παράκτιων υδάτων
23. Ανάκτηση εδαφών από λίμνες	Ποσοστό % της περιμέτρου που έχει τροποποιηθεί από αναχώματα ή κρηπιδώματα αστικών περιοχών
	Ετήσια διακύμανση στάθμης ως % του μέσου βάθους λίμνης
	Μέγιστη ανύψωση ή καταβύθιση στάθμης σε m (διαφοροποίηση για αβαθείς και βαθιές λίμνες)
	% περιμέτρου (εντός ζώνης 50 m) με εντατικές χρήσεις γης (αρδευόμενες καλλιέργειες, αστικές και ημι-αστικές ζώνες)

*Ο κατάλογος είναι ενδεικτικός. Για κάθε κατηγορία υδάτων που επηρεάζονται από το έργο, (ποτάμια, λίμνες, μεταβατικά και παράκτια) επιλέγονται τα κατάλληλα κριτήρια για την αξιολόγηση του έργου σε σχέση με τα τεχνικά του χαρακτηριστικά. Επιδιώκεται στα κριτήρια αυτά να περιλαμβάνεται τουλάχιστον ένα που να αποτιμά τις σωρευτικές παρεμβάσεις του έργου. Η μεθοδολογία βαθμολόγησης του κάθε κριτηρίου δίνεται αναλυτικά στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΓΔΥ του ΥΠΕΝ για την αξιολόγηση των πιέσεων υδρομορφολογικών αλλοιώσεων που είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του ΥΠΕΝ για την Οδηγία 2000/60/ΕΚ. Κατά την αξιολόγηση των έργων μπορούν να χρησιμοποιηθούν/εφαρμοστούν οποιαδήποτε από τα ανωτέρω κριτήρια και από τα κριτήρια του Κεφαλαίου 5 της μεθοδολογίας αξιολόγησης υδρομορφολογικών αλλοιώσεων για την κατηγορία υδάτων που επηρεάζονται, με βάση τα τεχνικά χαρακτηριστικά του έργου που αξιολογείται

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΥ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΑ ΥΔΡΟΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Δίνεται ενδεικτικός κατάλογος έργων/ παρεμβάσεων μετριασμού των επιπτώσεων στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των ΥΣ, που μπορεί να αξιοποιηθεί κατά τη διερεύνηση των πιθανών μέτρων μετριασμού που αναφέρεται στην ερώτηση 2 του διαγράμματος ροής εξέτασης της δυνατότητας εφαρμογής του Άρθρου 4.7.

Πιθανά μέτρα μετριασμού δίνονται στο Κατευθυντήριο Κείμενο της ΕΕ Guidance Document No. 37 Steps for defining and assessing ecological potential for improving comparability of Heavily Modified Water Bodies.

Ως μέτρα μετριασμού δύνανται να εξετάζονται και τα μέτρα για τον καθορισμό του Καλού Οικολογικού Δυναμικού όπως έχουν διαμορφωθεί κατά την υλοποίηση της 2^{ης} Αναθεώρησης των ΣΔΛΑΠ των ΥΔ της χώρας και αναφέρονται στην Μεθοδολογία και Προδιαγραφές Προσδιορισμού Ιδιαίτερος τροποποιημένων και Τεχνητών Υδατικών Συστημάτων.

Επίσης για τα πιθανά μέτρα μετριασμού μπορούν να αντληθούν πληροφορίες από τις ακόλουθες εκθέσεις της ΕΕ

- Τα μέτρα που αναφέρονται στην έκθεση «Working Group ECOSTAT report on common understanding of using mitigation measures for reaching Good Ecological Potential for heavily modified water bodies - Part 1: Impacted by water storage»
<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC103830>
- Τα μέτρα που αναφέρονται στην έκθεση «Working Group ECOSTAT report on common understanding of using mitigation measures for reaching Good Ecological Potential for heavily modified water bodies - Part 2: Impacted by flood protection structures»
<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC110957>
- Τα μέτρα που αναφέρονται στην έκθεση «Working Group ECOSTAT report on common understanding of using mitigation measures for reaching Good Ecological Potential for heavily modified water bodies - Part 3: Impacted by drainage schemes»
<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC110959>

Ανάλογα με το είδος του έργου και τις αναμενόμενες επιπτώσεις του στο υδάτινο περιβάλλον ο κατάλογος των μέτρων μετριασμού που θα εξετάζεται μπορεί να περιλάβει και άλλα μέτρα πλέον των αναφερόμενων.

Πίνακας IV-1. Ενδεικτικός κατάλογος μέτρων μετριασμού

Έργα – μέτρα μετριασμού	Υδρομορφολογικά στοιχεία ΟΠΥ
Απομάκρυνση οριζόντιων εμποδίων	Συνέχεια του ποταμού
Καθαρισμός/επαναδιευθέτηση ενεργού κοίτης	Μορφολογικές συνθήκες (διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού)
Δενδροφύτευση με ιθαγενή είδη	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Οικολογική παροχή φραγμάτων ελεύθερη	Υδρολογικό καθεστώς(ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών & σύνδεση με συστήματα υπόγειων υδάτων)

Έργα – μέτρα μετριασμού	Υδρομορφολογικά στοιχεία ΟΠΥ
Οικολογική παροχή φραγμάτων στοχευμένη σε θέσεις (σημαντικές για τη διατήρηση οικοτόπων ή σημαντικών ειδών)	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών)
Οικολογική παροχή φραγμάτων πλημμυρική κατάκλυση**	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών)
Περιορισμός απολήψεων	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών)
Απομάκρυνση ξενικών/εισβαλλόντων φυτ. ειδών	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Οικολογική αποκατάσταση όχθης/πρανών (πχ απομάκρυνση «σκληρών» τεχνητών όχθων)	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Διατήρηση/δημιουργία υδάτινων καταφυγίων	Μορφολογικές συνθήκες (διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού)
Τοπικές παρεμβάσεις στη κοίτη (πχ τοπικές εργασίες απομάκρυνσης φερτών)	Μορφολογικές συνθήκες (δομή και υπόστρωμα του πυθμένα του ποταμού)
Ιχθυοδιάδρομος μικρών εγκάρσιων αναβαθμών	Συνέχεια του ποταμού
Δημιουργία ρηχών υφάλων/μικρολιμνών, ενίσχυση ενδιαιτημάτων	Μορφολογικές συνθήκες (διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού)
Διατήρηση και όταν είναι δυνατό αποκατάσταση υδάτινων οικοτόπων	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Αύξηση της ποικιλομορφίας των οχθών	Μορφολογικές συνθήκες (δομή της παρόχθιας ζώνης)
Αποκατάσταση συντήρηση υφιστάμενων οχετών	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών)
Αύξηση της συνδεσιμότητας των πλημμυρικών πεδίων	Υδρολογικό καθεστώς (ποσότητα και δυναμική των υδάτινων ροών) & Μορφολογικές συνθήκες (διακύμανση του βάθους και του πλάτους του ποταμού)